

Børn og unges læsevaner

Kvalitativ undersøgelse af børn og unges læsning i en digitaliseret verden

Undersøgelsens formål

Undersøgelsen 'Børn og unges læsekultur: Kvalitativ undersøgelse af børn og unges læsning i en digitaliseret verden' er udarbejdet af Will & Agency for Kulturministeriet og Bogpanelet med det formål at understøtte arbejdet med børn og unges læsekultur. Målet har været at samle, skabe og udfolde nye indsigter, der kan give en større erkendelse og forståelse af børn og unges liv i forbindelse med deres læsevaner og -interesser. Det har blandt andet været hensigten at beskrive digitaliseringens påvirkning af børn og unges læsning, og rapporten vil fremlægge et nuanceret billede af de myter, der findes om læsning og det digitale livs sameksistens.

Indsigterne kan anvendes som inspiration og fælles vidensgrundlag for alle, der arbejder med eller er interesseret i børn, unge og læsekultur.

Forord

Børn og unges læsekultur debatteres ofte blandt politikere og i medierne. Mange frygter, at læsning betyder mindre og mindre for børn og unge, og diskussionerne er kun taget til i takt med de digitale mediers stadig større udbredelse.

Børn og unges læsevaner og -færdigheder bliver også ofte undersøgt, og særligt den internationale PIRLS-undersøgelse, der ser på 4. klassers læsekompetencer på tværs af lande, har fået stor opmærksomhed. Det fremmer en tendens til at se mere på læsningens instrumentelle betydning end på det potentiale, der ligger i den oplevelsesorienterede læsning. På trods af det store fokus er børn og unges eget syn på læsning og bøger ikke tidligere blevet undersøgt systematisk.

Bogpanelet har derfor ønsket at nuancere debatten og de mange undersøgelser med børnenes eget perspektiv. Det har resulteret i en undersøgelse, gennemført af Will & Agency, som udfordrer mange af de antagelser om børn og unges læsekulturer, der flourer. Undersøgelsen bidrager også med aktuel og nyttig viden om, hvad der fremmer læselyst, hvilket indhold der motiverer til at læse, og hvordan relevant litteratur kan formidles.

Undersøgelsen viser ikke et rosenrødt billede, men der er grund til optimisme. Læseoplevelser sætter stærke spor. Fællesskaberne, der er så afgørende for børn og unges identitetsskabelse, spiller en stor rolle i prioriteringen af bøger i forhold til andre medier. Og selvom skærmen er en stor konkurrent til bogen, er den tætpakkede kalender med venner og fritidsaktiviteter en lige så stor udfordring. Flere børn og unge udtaler imidlertid i rapporten, at bogen er en kilde til viden, udvikling og underholdning, og at de ville bruge mere tid med bøgerne, hvis tiden var til det. Dette er blot et udpluk af de mange indsigter, man kan høre børnene og de unge sætte deres egne ord på i rapporten.

Vi håber, at rapporten kan danne grundlag for en saglig og nuanceret debat og inspirere til indsatser, der kan skabe en fremtid med en bedre læsekultur blandt børn og unge.

God læselyst,
Bogpanelet

Indhold

Om undersøgelsesmetoden	05	Zoom: De 15-18-årige	50
Rapportens hovedkonklusioner	06	Indhold	
Læsevejledning	07	Læselyst	
Læsekultur på tværs af 7-18-årige	08	Navigation	
Zoom: De 7-11-årige	18	BookTok	
Indhold		Opsamling og mulige tiltag	82
Læselyst		Referencer, kvalitativ analyse	85
Navigation		Deskresearch	86
Zoom: De 12-14-årige	34	Referencer, deskresearch	100
Indhold			
Læselyst			
Navigation			

Om undersøgelsen

Den kvalitative undersøgelse er gennemført i sidste kvartal af 2023, og i alt har 170 danske børn i alderen 7-18 år fra hele Danmark bidraget med værdifulde indsigter til rapportens analyse. Undersøgelsen er bygget op om et tredelt metodisk greb: feltarbejde med duo-interviews og plenumdiskussioner i fire klasser udvalgt efter geografisk beliggenhed og klassetrin, observationsbesøg samt interviews på tre biblioteker, samt en mobiletnografisk undersøgelse.

For at kunne give en dybere forståelse af læsevanerne hos børn og unge i alderen 7-18 år er undersøgelsen opdelt i tre specifikke aldersgrupper: 7-11 år, 12-14 år og 15-18 år. De tre alderssegmenter er defineret ud fra de observationer og data om fællestræk inden for læsevaner, der er indsamlet gennem den kvalitative undersøgelse. Hos de 7-11-årige er fællesnævneren primært de grundlæggende læsefærdigheder, da mange i disse år stadig er i læringsprocessen. De 12-14-årige er karakteriseret ved, at de fleste allerede kan læse selvstændigt, men samtidig oplever en nedgang i deres interesse for at læse på egen hånd. De 15-18-årige er kendetegnet ved, at der er potentiale for at genoplive læselysten hos dem, der mistede den i de tidligere teenageår.

Den samlede analyse bygger på empiri fra alle tre metodiske greb.

Dataindsamling

Skolebesøg med involvering af ca. 100 elever i 2. klasse, 7. klasse, 9. klasse og grundforløbshold på en erhvervsskole i Ølstykke, Viborg, Svendborg og Nykøbing Falster. I alt deltog ca. 100 børn og unge. Desuden har der været gennemført både observationer og interviews på biblioteker i Aalborg, Hillerød og Aarhus med ca. 40 børn.

Endelig har 30 børn og unge deltaget i syv dage via mobiletnografi og leveret omkring 500 kvalitative svar. Disse 30 har været inddelt i de tre alderssegmenter:

7-11 år
12-14 år
15-18 år

De 30 deltagere er screenet således, at både læseglade og mindre engagerede læsere er repræsenteret.

Rapportens hovedkonklusioner: Læsevaner fra 7-18-årige

Fra sjov læring, over indhold op i alder og til de helt store følelser

I aldersgruppen 7-11 år er både skønlitteratur og faglitteratur populære kategorier, da de kombinerer underholdning med læring, hjælper med at udvikle læsefærdigheder og fremmer selvstændigheden hos den yngste gruppe. Hos de 12-14-årige begynder kønsforskelle at manifestere sig i læsepræferencerne, og i disse år søger drengene ofte efter ekstreme og fantasifulde fortællinger, mens pigerne ønsker identifikation og mere personligt relaterbare historier i litteraturen. Denne forskel fortsætter i aldersgruppen 15-18 år, hvor pigerne søger litteratur, der udforsker det indre følelsesliv, mens drengene foretrækker spænding og eventyr, gerne i overnaturlige eller urealistiske miljøer.

En rejse fra sund konkurrence til pligt og senere latent læselyst

For børn i alderen 7-11 år udgør konkurrenceelementet en markant motivationsfaktor i deres læseoplevelse. Succesfølelsen, der følger af at mestre læsningen, er en udtalt motivationsfaktor, mens de, der støder på nederlag, meget let risikerer at miste interessen. Når børnene når 12-14-års-alderen, står de nu over for en række andre aktiviteter, der kæmper om både deres opmærksomhed og tid. Det betyder, at læsning ofte opfattes mere som en pligt end som en fornøjelse, hvilket resulterer i, at få prioriterer det. For de 15-18-årige begynder der at opstå en interesse for og tilbagevenden til læsning, og flere opdager værdien af det. Generelt udtrykker en del i denne aldersgruppe et ønske om at læse, men det kan stadig være udfordrende at finde både tid og motivation, da fritiden nu er fyldt med både muligheder og forpligtelser.

For børn og unge er læsning = fysiske bøger

Selvom de 7-18-årige lever i en digitaliseret verden, forbinder de først og fremmest læsning med fysiske bøger. På tværs af aldersgrupperne fremhæves det, at kvaliteter såsom ro og fordybelse føles mere tilgængelige ved analog læsning end ved digital læsning.

Stor søgen efter hjælp, personlige præferencer og fællesskaber

De 7-11-årige er i høj grad afhængige af ekstern hjælp til at finde passende læsestof. Derfor spiller voksne en vigtig rolle ved at vejlede dem om, hvad der både er underholdende og tilpasset deres læsniveau. Når det kommer til de 12-14-årige, er de åbne for inspiration fra både nære relationer og verden omkring dem.

Deres valg af læsestof baseres på en bred vifte af input, men ender med at blive formet af deres egne personlige præferencer. De 15-18-årige er i høj grad påvirket af de sociale medier, hvor perspektiver fra content creators og globale trends spiller en dominerende rolle i deres bogvalg. Deres forventning er tydelig: Bøger skal være skræddersyede til deres individuelle behov og samtidig afspejle tidens kultur og fællesskaber.

Læseoplevelsens største udfordring er, at den er svær at dele

Når 7-18-årige forklarer, hvorfor de fravælger læsning i deres fritid, handler det ofte om udfordringerne ved at dele læseoplevelsen med vennerne. Udfordringen ved at dele læsning opleves både rent praktisk, da det kan være svært at læse en bog samtidigt, og subjektivt, da det opleves vanskeligt at formidle og dele de individuelle læseoplevelser og forestillinger, som bøgernes verden fremkalder.

Den stærkeste læseoplevelse er den, der skaber fællesskab

Følelsen af at være fælles om læsningen er vigtig, uanset om man som de yngste er ved at lære at læse, som de mellemste efterspørger en følelse af medbestemmelse over valget af læsemateriale i skolen, eller som de ældste søger at kunne dele læseoplevelser og egne reaktioner. Der, hvor læseoplevelsen opleves stærkest på tværs af de 7-18-årige, er, når børn og unge lykkes med at opbygge et fællesskab omkring læsningen, både i og uden for institutionerne.

Læsevejledning

Denne rapport er baseret på en kombination af data fra tre overordnede kilder: Deskresearch baseret på eksisterende viden og statistik om børn og læsning, kortlægning af eksisterende data fra TikTok om digitale læsefællesskaber samt viden fra en kvalitativ undersøgelse, hvor de deltagende børn og unge har delt deres tanker om læsning, læsevaner og hvad der i deres optik udgør en god læseoplevelse. Deltagerne har herudover delt deres refleksioner om, hvad der er god underholdning, og hvor de finder inspiration til at finde de gode historier.

Rapporten indledes med et generelt portræt af de 7-18-åriges forhold til læsning, hvor blandt andet nogle af de myter, der flourer om børn, unge og læsning adresseres. Herefter zoomes der ind på tre alderssegmenter: de 7-11-årige, de 12-14-årige og de 15-18-årige, hvor der for hvert alderssegment dykkes ned i den enkelte aldersgruppes tilgang til tre områder: Indhold, Læselyst og Navigation. Under de 15-18-årige findes desuden en kortlægning af TikTok-fænomenet BookTok – et digitalt bogfællesskab, som den ældste aldersgruppe er de hyppigste brugere af.

Rapporten kan læses for at få et indblik i danske børns og unges læsevaner per 2023, men kan ligeledes anvendes som opslagsværk, der giver viden om én specifik aldersgruppe.

7-18-ÅRIGE: LÆSEKULTUR PÅ TVÆRS

Har en læseglad 7-årig noget til fælles med en 13-årig, som *"hellere vil springe ud fra en bro"* end at læse, som en af deltagerne i undersøgelsen formulerer det? Og deler en 16-årig, som tidligere læste meget, men som ikke længere prioriterer læsning, noget med en 11-årig? Eller med en 18-årig, der kedes af læsestof fra skolen, men som sluger den ene young adult-roman efter den anden?

Ved første øjekast er de 7-18-åriges verdener langt fra hinanden, når det kommer til læsning og læsevaner, men der er alligevel visse karakteristika, der går igen på tværs af alder, køn og læselyst. Disse udfoldes i det følgende afsnit, hvorefter nuancer og kontraster uddybes inden for de tre alderssegmenter: 7-11-årige, 12-14-årige og 15-18-årige.

”Hvad mener du, hvor
jeg læser henne? Jeg
læser i en bog.”

Selvom de er omgivet af skærme, forbinder
unge stadig læsning med bøger og papir

Dreng, 13 år

”I papirbøger, ikke så meget på skærm.”

Dreng, 9 år

”Jeg kan bedst lide at læse i fysiske bøger. Når jeg læser på skærm, så kan jeg godt blive ukoncentreret, og så begynder mine øjne at flimre.”

Pige, 15 år

Selvom de er omringet af skærme, forbinder unge stadig læsning med bøger og papir

Når det drejer sig om forståelsen af ”at læse” og konceptet ”læsning” blandt de 7-18-årige, er de fysiske bøger fortsat udgangspunktet for de unges forståelse. Børn og unge betragter således ikke læsning markant anderledes end ældre generationer, på trods af at de har stiftet bekendtskab med mange andre digitale formater end den analoge bog, såsom e-bøger, nyheder, sociale medier, lydbøger og tegneserier. Med de digitale formater gør det sig gældende, at jo længere væk det bevæger sig fra den klassiske bog, jo mindre anses det som læsning, når man spørger de 7-18-årige.

Den fysiske bog fremhæves af mange af deltagerne i undersøgelsen som det format, der giver den bedste læseoplevelse. Dette skyldes ikke kun, at de forskellige digitale formater ikke forbindes med læsning i samme grad, men også at de fleste børn og unge italesætter den fysiske bog som en bedre rammesætning for den gode læseoplevelse. Læsning forbindes ofte med ro, nedsat tempo, afslapning og fordybelse, og her bliver de digitale formater udfordret, da der i disse indfinder sig flere forstyrrelser.

Undersøgelser viser, at interessen for e- og lydbøger blandt børn på 5., 6. og 7. klasses trin er steget væsentligt siden 2017, men trods denne øgede interesse for de digitale formater viser statistikker også, at de fleste børn foretrækker det analoge format, idet andelen af børn, der læser fysiske bøger, er dobbelt så stor som andelen, der bruger e- eller lydbøger.¹

Da læsning ses som en krævende aktivitet, vælges indhold, der giver sikkerhed for belønning

Genkendelighed og tryghed er vigtige elementer i den gode læseoplevelse for børn og unge. Det kommer til udtryk i en stor efterspørgsel på bogserier, særligt blandt de 7-14-årige, hvor bl.a. Twilight-, Harry Potter-, Mira-, Arven- og Hunger Games-bøgerne fremhæves. Hos de 15-18-årige er fokus ikke lige så stort på bogserier; de søger i stedet velkendte universer enten gennem forfattere som Colleen Hoover eller tydeligt definerede troper, eksempelvis enemies-to-lovers, love triangle og markante genrer som fx biografier.

Flere af de 7-18-årige i undersøgelsen fortæller, at læsning er en krævende aktivitet, og derfor drages de af en vished om belønning for deres anstrengelser. Familiære serier, forfattere og troper tilbyder her en slags forsikring om, hvad man får, hvilket understøtter den gode læseoplevelse. Den store søgen efter den sikre, gode fortælling bidrager også til et øget syn på bøger som den nye *adaption* – for flere af de deltagende børn og unge kommer film og tv-serier først, og herefter kan der dannes grundlag for en interesse for bøgerne.

Desuden ses også en *thumbnailificering* i tilgangen til valg af læsestof blandt børn og unge, der sorterer lige så hurtigt i indtrykkene, som de gør på andre platforme med underholdning (særligt streaming). En thumbnail er et miniaturebillede, der oftest bruges som en beskrivelse af og introduktion til indhold på digitale medier. I forbindelse med læsning er det forsiden af bogen, der først bedømmes, og hvis forsiden opleves tiltalende, så vendes bogen, hvorefter beskrivelsen på bagsiden vurderes.

”Jeg synes, Harry Potter er nogle rigtig gode film, og så begyndte jeg på bøgerne.”

Pige, 13 år

”Først læste jeg ‘Det begynder med os’ af Colleen Hoover, og året efter læste jeg en mere af hende, der hed ‘Forbandede kærlighed’. Når jeg skal på sommerferie i år, tænker jeg at læse hendes ‘Det ender med os’.”

Pige, 18 år

Pligtlæsning vs. lystlæsning er de voksnes opdeling – børn og unge ser ikke samme skel

Når det kommer til læsning, oplever de færreste af de deltagende 7-18-årige, at der er forskel på pligt og lyst. For dem lader pligt og lyst altid til at være forbundet, om end forbindelsen varierer på tværs af alderssegmenteringerne.

Blandt de 7-11-årige ses en tydelig sammensmeltning af pligt og lyst. Her forbindes læsning generelt set med skolen, fordi det er en kundskab, de er ved at lære – og gerne vil lære. Derudover kan incitamentet til at læse fremmes, når børnene oplever at skulle opfylde krav og forventninger fra forældre og lærere.

De 12-14-årige oplever pligt og lyst som gensidigt udelukkende. Med deres øgede autonomi modsætter de sig i højere grad autoriteter, hvilket påvirker deres forståelse af pligt og lyst. Pligt og lyst kan ikke følges ad, *”fordi lærerne er så fan af det (læsning), så jeg vil altid se det som en skoleting”*, som en 14-årig pige beskriver det.

Hos de 15-18-årige sameksisterer pligt og lyst, hvor de både komplementerer og modarbejder hinanden. Pligt kan øge lysten, fordi den gode læseoplevelse kan opstå, når der er fastsatte rammer, eksempelvis tiden, men samtidig kan pligt dæmpe lysten, hvis det læste ikke vækker interesse.

”Jeg har det hele tiden i baghovedet, at selv hvis jeg er begyndt på en bog frivilligt, så er det jo for at lære noget.”

Pige, 15 år

”Jeg kan godt lide at læse. Jeg læser 20 minutter hver dag, fordi min lærer siger, at jeg skal.”

Dreng, 9 år

”Vi taler mere om film, serier og musik, fordi det er noget, man ser eller hører sammen, hvor med en bog, der sidder du alene, så er det kun dig, der ved, hvad der sker, og hvad der er sket, så det er svært at tale om.”

Pige, 13 år

Læsning opleves som et problematisk fravalg af andre fællesskaber

Det er gennemgående for alle aldre, niveauer af læselyst og køn, at alle deltagerne er orienterede mod – og søger – sociale fællesskaber, idet sociale relationer definerer, former og udvikler deres identiteter.

På tværs af deltagerne i den kvalitative undersøgelse er det tydeligt, at børn og unge samles om det delte i deres fællesskaber, og her oplever de, at det er svært eller noget nær umuligt at dele læseoplevelser. De anser læsning for en privat aktivitet, der ikke kan være kollektiv. Her fremhæver flere både den praktiske udfordring i at være flere om at læse den samme bog – eksempelvis forskellige læsehastigheder – og vanskeligheden ved at mødes om subjektivt forestillede og oplevede fortællinger.

I en verden farvet af fællesskaber oplever flere af de 7-18-årige, at film, serier og musik er lettere at dele med andre, hvilket giver disse medier en nemmere adgang til de unges liv, fordi oplevelserne kan deles synkront, og forestillingskraften er tydeligere orkestreret.

”Jeg ved ikke lige, hvor mange du kan sidde rundt om én bog. En film i biografen, der kan alle jo være med.”

Dreng, 15 år

På tværs af alder efterlyses et element af 'co-'

Det er vigtigt at være fælles om noget, også når det kommer til læsning, men på tværs af alder ses der forskellige nuancer i forståelsen af det fælles ved læsning.

De yngste beskriver læsning som en fælles udfordring: Her er de alle ved at lære at læse og opnår forbundethed gennem den fælles oplevelse. De 12-14-årige udviser en større grad af selvstændighed og tilkendegiver et behov for anerkendelse gennem en højere grad af medbestemmelse. Blandt de 15-18-årige er det den læste samoplevelse og den delte interesse, der skaber tilhørsforholdet i fællesskabet. De søger i højere grad end de to yngre grupper, at deres relationer bygger på samhørighed og følelsesmæssig forbindelse.

7-11 årige: Co-challenge

"Det handler om at læse og gøre det godt. Hvis man laver fejl, så ved man, hvad man laver fejl af, og nogle gange, når vi laver fejl, så griner vi bare."

Pige, 8 år

12-14: Co-choice

"Bøgerne i skolen er for det meste ret kedelige, fordi lærerne ikke rigtig kender vores bogsmag."

Pige, 13 år

Co-feeling

"Hvis mine venner begyndte at læse rigtig meget, og de alle sammen sagde, at jeg også skulle begynde at læse, og de læser en virkelig god bog, så tror jeg også, jeg ville give det en chance, fordi jeg ved, at jeg er meget ligesom dem."

Dreng, 16 år

Læsning er ikke sejt – men heller ikke pinligt

På tværs af deltagerne i undersøgelsen opfattes læsning ikke som noget, man bliver hverken populær eller upopulær af at dyrke. Børn og unge er overordnet set ikke optagede af læsning, når det handler om social status. Der kan dog findes et lille udsving blandt de 7-11-årige, der udtrykker, at det er lidt sejt at kunne læse hurtigt eller mestre svære ord. Samtidig hælder de 12-14-årige mod, at læsning ikke er udpræget cool, men de udtrykker forståelse for forskellige præferencer. De 15-18-årige deler samme holdning: Læs, hvis du vil, lad være, hvis du ikke vil – begge dele gør lige lidt ved den sociale status.

Selvom læsning ikke er hverken udpræget sejt eller usejt, så illustrerer data fra TikTok, at tags såsom #læsehest og #bogorm har positive konnotationer på det sociale medie. Dette kan indikere et generelt skifte, hvor nørderi blandt unge i dag betragtes som en styrke og øger nördens sociale kapital, men kan også markere læsefællesskabers dyrkelse af den delte interesse og sig selv.

Desuden viser tal, at mobning generelt er faldende blandt børn og unge, hvor andelen af børn i 5., 7., og 9. klasse, der mobber månedligt, er tæt på halveret mellem 2002 og 2022. I 2002 angav ca. 11 %, at de mobbede, hvor tallet for 2022 er 6 %.² At mobning forekommer sjældnere, kan indikere, at børn og unge generelt er mere rummelige over for jævnaldrende med andre interesser end dem selv, såsom læsning.

”Man kan ikke være sejt til noget, som alle gør.”

Dreng, 13 år

”Jeg føler, at folk, der læser, godt kan være seje, fordi de er sådan kloge.”

Pige, 13 år

Indblik i de 7-11-åriges læsevaner

I alderen 7-11 år udvikler børnene sig meget hurtigt fra indskolingen til mellemtrinnet, hvor de meget intenst præsenteres for helt ny viden og kompetencer. På mange måder kan det være vanskeligt at generalisere på tværs af de 7-11-årige, fordi diversiteten af deres livsverdener er umådeligt stor.⁴ Når det kommer til læsning, har denne kvalitative undersøgelse dog belyst, at der er store fællestræk blandt de 7-11-årige, der generelt betragter og oplever læsning som en spændende ny tilføjelse til deres verden og kunnen. Det er først omkring 12-års-alderen, at evnen til at kunne læse ikke længere opfattes ny, og læserinteressen udvikler sig i en ny retning. På baggrund af disse fællestræk i deres forhold til læsning er det i denne undersøgelse relevant at se de 7-11-årige i samme segment.³

Til trods for at de har en grundlæggende forståelse af læsning til fælles, så ses der også flere forskelle mellem de 7-11-årige. Disse vil i det følgende afsnit blive fremhævet løbende, når forskellene er særligt relevante at forstå i forbindelse med læsevaner og læseoplevelser.

ZOOM:

DE 7-11- ÅRIGE OG LÆSNING

Hos de 7-11-årige er læseappetitten stor, og de er fascinerede af at tillære sig nye kompetencer og færdigheder. Derfor er læsning en spændende ny tilføjelse for dem på deres vej mod at blive voksne. De elsker ikke kun at tillære sig en ny kunnen, men de er også utroligt nysgerrige på viden om verden omkring dem. Dermed ikke sagt, at fortællingers rene underholdningsværdi er ligegyldig – her søger de simple og sjove koncepter, som gerne skulle give et godt grin. Når de 7-11-årige læser, er de stadig afhængige af både støtte og vejledning fra voksne. Dermed spiller forskellige voksne en vigtig rolle i børnenes læsevaner og læselyst.

Indhold:

Infotainment er læsningens største drivkraft

”Det er sjovt, og så bliver man bedre til det, når man skal op i de større klasser.”

Pige, 9 år

At lære at læse opleves som sjovt

For de 7-11-årige handler læsning først og fremmest om at tillære sig en egenskab, hvorfor en stor del af deres lyst til at læse er drevet af lysten til at lære at læse. De stoler på, at deres lærere og forældre kan vejlede dem på den rigtige måde, og derfor reagerer mange af dem positivt på skemalagt læsning, såsom 20 minutter hver dag.

Ud over den åbenlyse glæde, der er forbundet med at tilegne sig bedre læsefærdigheder, er de 7-11-årige også særdeles videbegærlige, hvilket fungerer som en motiverende faktor for at læse. Især når viden og sjov blandes sammen, modtages det positivt hos aldersgruppen, der udviser lige så stor begejstring for faktabøger som for skønlitterære bøger.

Ud af de tre aldersgrupper er de 7-11-årige de eneste, der hælder til at beskrive læsning som en lille smule sejt, i hvert fald når de taler om det i skoleregion. Dette kan forklares med, at læsning i disse år er en færdighed, som de fleste stræber efter, og det er ønskværdigt både at kunne læse hurtigt og svære ord. Tal fra 2020 viser, at 82 % af 10-årige børn kan læse undertekster, hvilket indikerer, at størstedelen af børnene mestrer læsning i en sådan grad, at de kan følge med i en film eller serie med undertekster, når de når 10-årsalderen. I takt med at de fleste opnår et vist niveau af læsefærdighed, ser fascinationen af læsning som generel kompetence ud til at dale.⁴

Læsning er en stor selvstændighedsnøgle for de 7-11-årige

Blandt de 7-11-årige opleves der i udgangspunktet en stor begejstring for at kunne læse, og de fleste af de 7-11-årige læser alt, hvad de kan komme i nærheden af: skilte, undertekster, opskrifter, matematikopgaver i skolen, spilvejledninger og meget mere. Dette er ikke ensbetydende med, at de anser alle disse formater for at være læsning – her er det stadig den fysiske bog, som fylder – men de utallige forskellige formater bliver en bekræftelse af deres nye kundskab.

For denne aldersgruppe er læsning en livsvigtig kunnen og grundlaget for al anden læring. Dét at kunne læse er en vigtig del af at blive stor – og det er en nøgle til at blive selvstændig. Børnene har en forståelse af, at uanset om det handler om at kunne bage en kage eller slå et telt op, så kræver livet, at man kan læse.

Længslen efter at blive 'større' fylder meget i de 7-11-åriges liv og bevidsthed, og evnen til at kunne læse er for dem en af de største indikatorer på, at de er på vej til netop dette. Derfor hænger læsning ikke blot sammen med børnenes følelse af selvstændighed, men også deres selvtillid, hvilket både kan skabe succeshistorier og småsejre, men også nederlag og en følelse af utilstrækkelighed.

”Man kan læse, hvis man skal lave mad, og hvis man skal bage kager. Og hvis vi slår et telt op, og man så ikke ved, hvordan man gør, og man har en bog, hvor det står i.”

Dreng, 9 år

”Jeg kan også godt lide at læse faktabøger. Det kan være mange forskellige ting, ting, jeg ikke rigtig ved så meget om. Måske rumstationer eller sådan.”

Pige, 7 år

”Det handler om Avatar-teamet, som består af Aang, Katara, Zuko og Toph, og så er der Zukos søster, som er ond, og de skal finde søsteren og Azulas mor.”

Pige, 11 år

Læsning er viden om rumstationer og sygeplejersker, men også ren underholdning

De 7-11-årige er den af de tre aldersgrupper, der umiddelbart drages mest af faglitteratur, hvor de kan få og dyrke viden og fakta om alverdens ting. Denne tendens understøttes af statistik, der viser, at interessen for faglitteratur generelt daler med alderen – i 6. klasse læser 20 % hyppigt forklarende faglitteratur, mens dette kun gør sig gældende for 14 % og 13 % i henholdsvis 7. klasse og 8. klasse.¹

Selvom de er glade for at lære nye ting, må underholdningsværdien af det læste ikke glemmes i denne aldersgruppe, hvilket kan forklare, hvorfor Sebastian Kleins dyrebøger hitter som faglitteratur, da de alle har et stærkt koncept, såsom de farligste, de mærkeligste, de klammeste eller de mest gådefulde dyr. Det kan være sjovt at tillære sig viden, men det er ofte sjovere at tillære sig sjov viden.

Det skal samtidig understreges, at de 7-11-åriges foretrukne indhold, når de læser, spænder meget bredt, hvilket også er et udtryk for, at gruppen her spænder bredt. De 7-9-årige tiltrækkes i højere grad af viden om verden – eksempelvis om arbejdet som sygeplejerske, fordi deres mor eller tante er det – og simple koncepter, såsom bussemænd og prutter. Her udtrykker de 10-11-årige, at de er vokset fra fjollede koncepter, og efterspørger i stedet mere komplekse fortællinger, såsom Harry Potter eller Avatar: The Last Airbender.

Læselyst:

**Når det handler om læsning, er
det tal, der fylder**

”Jeg synes, min bog var for nem, så fik jeg en lix 16, og jeg havde haft en lix 9.”

Pige, 7 år

De mindste ser introduktionen til læsning som en kvantitativ oplevelse

Ikke mange taler om de kvalitative værdier ved at læse. Der er i stedet mange tal involveret, når de 7-11-årige fortæller om læsning. Det handler om at måle den tid, det tager at læse en side, antallet af fejl, de laver, når de læser siden højt, om de bliver hurtigere og laver færre fejl, når de læser siden anden gang, og om det lixtal, de læser på. Læsning beskrives således som en kvantitativ frem for en kvalitativ oplevelse. På mange måder virker det paradoksalt, at en disciplin, der af mange af børnene betragtes som drevet af fantasi, magi og forelskelse i en historie, bliver introduceret til dem som værende styret af kvantitativ målbarhed.

Dog ses det, at fordi lysten til at lære at læse generelt er stor blandt de 7-11-årige, griber de fleste en mulighed i den kvantitative tilgang til læsning ved at gamificere læsning. Børnene bruger tallene til at udfordre sig selv: De tæller antal sider, de tager udfordringen op om at stige i lixtal-level, og de har en konkurrence mellem hinanden om, hvem der læser hurtigst. Denne konkurrence er tilstedeværende, men på en relativt stille måde, hvor kvantiteten gør det synligt og nemt for dem at måle sig med hinanden, uden at de ser ned på dem, som har svært ved at læse. De er bevidste om, at de alle er med på læringskurven, og derfor har de også taget til sig, at fejl er noget af det, man lærer mest af.

Denne måde for de 7-11-årige at håndtere og navigere i kvantificeringen af læsning kan forstås som et forsøg på at bringe legende elementer tilbage i læseoplevelsen.

”Vi skal læse en tekst på et minut, og så skal vi skrive, hvor vi er kommet til, når tiden stopper. Jeg kan godt lide det, for jeg når ret langt.”

Dreng, 8 år

”Vi har en hemmelig klub. Så når vi læser bøger, så lægger vi sammen, hvor mange vi har læst.”

Pige, 8 år

Når læseudviklingen går i stå, er det svært at genfinde lysten

Selvom de 7-11-årige generelt er positivt stemte over for læsning, findes der også flere i børnegruppen, som ikke bryder sig om at læse. Blandt dem, der ikke bryder sig om at læse, forklarer langt de fleste, at det skyldes, at læsning er svært for dem. De oplever, at mængden af dårlige læseoplevelser vokser, og med tiden overskygger alle de dårlige de gode. For børnene i denne aldersgruppe skal der ikke mange nederlag til, før deres interesse vender sig mod noget andet. Dette ses også med læsning, for når læseoplevelsen er præget af følelser af fiasko, er det både sjovere og lettere at spille Fortnite eller Roblox end at kæmpe sig igennem endnu en dårlig oplevelse.

Når ambitionerne om at lykkes er tårnhøje blandt de 7-11-årige selv, forældre og i skolen, så er der langt at falde, når man ikke indfrier disse forventninger. Det er altså i oplevelsen af at fejle eller stagnere i ens læseudvikling, at flere af de 7-11-årige begynder at forbinde læsning med noget negativt og derfor fravælger det til fordel for andre aktiviteter, hvor de oplever at have en større chance for at opnå succes.

Dreng: "Jeg kan ikke lide at læse."

Interviewer: "Hvorfor ikke det?"

Dreng: "Jeg synes bare ikke, det er sjovt."

Interviewer: "Har du prøvet at have en god oplevelse med at læse?"

Dreng: "Ja, hvis det er nemt."

Interviewer og dreng, 8 år

Den målbare læseoplevelse har svært ved at levere på kvalitet

På trods af at børnene generelt har en legesyg tilgang til læsning gennem gamificeringen, udtrykker flere, at de gode fortællinger mangler, når fokus, både fra børnene og de voksne, er på kunnen, lixtal og letlæselighed. De beskriver, at nemme historier oftest er for simple, og derfor er der hverken en dragende handling eller sjove koncepter. De fortællinger, som de først bliver introduceret til, når de skal lære at læse, mangler substans og læses således for at styrke læseegenskaben og ikke for at indfange læseren.

Børnene oplever, at historier med lave lixtal ikke kan leve op til deres behov for underholdning.

”Jeg har aldrig læst en god bog, fordi de gode bøger er alt for svære at læse.”

Dreng, 8 år

Der er så meget, som er langt vigtigere at tale om end læsning

Hos de 7-11-årige tales der ikke meget om læsning i vennegruppen. Det er således ikke deres jævnaldrende, de taler med om at læse, og dermed er det heller ikke jævnaldrende, der er vigtige for at fremme læselysten. Når aldersgruppen er sammen med deres venner, handler det først og fremmest om at lege, og når man er ved at blive ramt i stikbold, så er det overhovedet ikke vigtigt, om man har læst en god bog eller ej.

Derimod fortæller flere af de 7-11-årige, at de godt kan finde på at tale om læsning og bøger med deres forældre eller andre familiemedlemmer, omend det oftest sker på de voksnes initiativ. Som en 8-årig dreng svarer, når han spørges, hvorfor han taler med sine forældre om at læse: *"Fordi de spørger."* Studier viser, at forældre spiller en stor rolle for børns læselyst, og når forældre læser højt for deres børn, kan det hjælpe børnene med at få mere lyst til at læse.

Desuden illustrerer data, at når børnene bliver ældre, spiller samtaler om læsning i hjemmet en vigtig rolle i forbindelse med læselyst. Blandt 11-14-årige, som ofte taler om læsning i deres familier, angiver knap 8 ud af 10 børn, at de har læselyst, sammenlignet med omkring 5 ud af 10 børn af dem, som sjældent taler om læsning i hjemmet.¹ Der er ingen data for de 7-11-årige på dette område, men de ovennævnte statistikker indikerer, at læselyst kan opstå og fremmes i hjemmet. Så selvom det ikke er den 8-årige dreng selv, der initierer samtalerne om læsning med sine forældre, så kan det alligevel godt have en positiv indflydelse på læselysten.

"Vi er ligesom lige i gang med noget. Vi leger ret meget, så vi har ligesom ikke lige tid til at afbryde det. Vi leger sådan nogle lege, hvor man virkelig skal passe på med ikke at dø."

Pige, 7 år

Navigation: De voksne viser vej

”Nogle gange hjælper min mor mig.”

Pige, 10 år

”Vores skolebibliotekar, hun kender bare rigtig godt, hvilke bøger jeg kan lide. Så det er meget nemt, når hun kommer med eksempler på bøger, jeg kan læse.”

Pige, 11 år

”Jeg vil læse om ComKeans kat, fordi jeg så på ComKean på YouTube.”

Dreng, 8 år

Forældre, skolebibliotekarer og voksne youtubere faciliterer inspirationen

De 7-11-årige vil gerne inspireres til den gode læseoplevelse, men de inspirerer meget sjældent hinanden. I stedet bliver de 7-11-årige særligt præget af de voksne omkring dem i deres valg af læsestof. Det er her, forældre, lærere og bibliotekarer står for at præsentere mulig læsning for børnegruppen, og det er også lærere og forældre, der eksempelvis arrangerer ture til biblioteket, hvor børnene selv kan browse i udvalget af bøger. Flere af børnene nævner skolebibliotekaren som en vigtig kilde til en god læseoplevelse, fordi skolebibliotekaren netop har en specialiseret viden, som de kan dele med børnene. Den gode skolebibliotekar beskrives som en, der kender ens præferencer og derfor lynhurtigt kan guide til den rette historie. Det er ikke kun børnene selv, der italesætter skolebibliotekarens rolle som vigtig. Eksempelvis udtrykker en gruppe 3.-klasses-lærere, at de ser en dalende læselyst hos deres elever, i forbindelse med at skolebibliotekarfunktionen blev ramt af nedskæringer.

Til trods for at denne aldersgruppe ikke har en udbredt tilstedeværelse på de sociale medier, finder de også inspiration på YouTube. Her bliver blandt andet ComKean, Elgen og Niki Topgaard, der alle tre er danske youtubere, nævnt i forbindelse med læsning. Det gør de i særdeleshed, fordi de har skrevet deres egne børnebøger, som de bruger deres kanaler til at reklamere for.

”Jeg går for det meste efter titlen og forsiden, og så også hvor svær den er at læse.”

Dreng, 9 år

”Så siger hun, min lærer, nogle gange også: ‘Den må du ikke læse, den er for svær’.”

Dreng, 8 år

De 7-11-årige navigerer både efter visuelt udtryk og sværhedsgrad

Som beskrevet tidligere ses der en overordnet tendens til *thumbnailificering* i den måde, børn og unge navigerer i bogudvalget på. Forsiden vurderes først, hvorefter bagsiden læses, hvis forsiden har fanget deres interesse. Blandt de 7-11-årige ses endnu et trin i udvælgelsen af læsestof, hvor de efter for- og bagside bedømmer bogens sværhedsgrad.

På mange skolebiblioteker er bøgerne ikke kun sorteret efter genre, men også efter lixtal, og dette gør det nemmere for børnene at navigere efter, fordi de i særdeleshed er bevidste om deres eget niveau. Særligt hos de 10-11-årige, hvor lixtal begynder at spille en langt mindre rolle, bliver de relativt pragmatiske, når de skal vurdere bøgernes niveau. Efter at have kigget på bagsiden – hvis altså forsiden var interessant nok til at vende bogen – så åbner de bogen. Her vurderer de, hvor stor teksten er, og den umiddelbare logik er små bogstaver = svære bøger. Herefter prøver de at læse en side eller to, og hvis den umiddelbare oplevelse af at kunne læse bogen er en succes, så kommer den med hjem.

Herudover beskriver flere, at de voksne tit er gode til at guide dem i, om de er ved at vælge en bog, som passer til deres niveau. Det er primært over for de 7-9-årige, som lærerne udtrykker deres mening over for, og som tager lærernes mening med i betragtning. De har tiltro til deres lærere, men flere beskriver også en oplevelse af skuffelse, når de får at vide, at de ikke må læse den bog, de ellers havde udset sig, fordi den er for svær.

”Når jeg skal finde nyt at læse, er det enten fra bogklubben, eller også finder jeg en bog på biblioteket.”

Dreng, 11 år

For elitelæsere er inspiration fra jævnaldrende god, men tilliden til voksnes råd større

Blandt deltagerne i den kvalitative undersøgelse er der også *elitelæsere*: de børn og unge, som dyrker læsning i særlig høj grad, og som er aktive i bogklubber og ofte bruger de danske bibliotekers læsetilbud.

For elitelæsere giver bogklubberne inspiration til at finde og læse nye bøger og til at fastholde deres motivation for at blive ved med at læse. Bogklubberne er faciliteret af voksne, som kender børnene, men som også ved, hvad der rører sig inden for læsning for denne aldersgruppe. De kan således hjælpe børnene til sikre valg, men også udfordre dem, fordi børnene har stor tillid til dem. Derudover danner bogklubben rammen for samtaler om læsning mellem jævnaldrende børn, hvilket ellers ikke er særligt udbredt. Spejling i jævnaldrende driver også inspirationen.

Indblik i de 12-14-åriges læsevaner

Disse år er på mange måder en forandringernes tid. Puberteten begynder, nye interesser opstår, mens andre lægges på hylden, vennerne bliver vigtigere end nogensinde før, og læselysten dykker markant. Studier viser, at i 5. klasse nyder 64 % af eleverne at læse i deres fritid, mens dette tal falder til 49 %, når de når 8. klasse.¹ I det følgende afsnit belyses nogle af de elementer, der kan forklare den faldende interesse for læsning. Samtidig vil der være fokus på, hvilke aspekter af læsning denne aldersgruppe finder dragende.

ZOOM:

DE 12-14- ÅRIGE OG LÆSNING

De 12-14-årige er færdige med at lære at læse, og derfor bliver læsning til en hobby – i hvert fald hos nogle. De bliver mere og mere selvstændige og træffer beslutninger om, hvad de vil bruge deres tid på, og det er i kampen om tiden, at læsning tit taber til venner, sport og gaming. En øget individualisering hos dem ses også i deres interessefelter, og de 12-14-årige dyrker deres personlige interesser, når de skal vælge læsestof.

Indhold:

Interesserne diversificeres

Wimpy Kid

REJSEFEBER

”Det sidste, jeg læste, det tror jeg var ‘Wimpy Kid’, og nu skal jeg i gang med ‘Hærdet’, som er skrevet af en tidligere undercover narkobetjent.”

KULTUR
MINISTERIET

BOG
PANELET

RENÉ DAHL ANDERSEN

I SAMARBEJDE MED
CASPER FAUERHOLDT

Dreng, 12 år

will&agency

Fra 'Wimpy Kid' til 'Hærdet' – lysten til at læse opad eksploderer

På tværs af de tre aldersgrupper udtrykkes der generelt en interesse for at læse 'opad'. Det vil sige, at de historier, der læses, helst skal handle om nogle, der er lidt ældre end læseren selv. Således kan læsning for børn og unge fungere som et kig ind i de stadier, oplevelser og følelser, der venter dem.

Det er særligt relevant at fremhæve de 12-14-årige, når der tales om at læse opad. Blandt denne aldersgruppe ses nemlig en eksplosion i fascinationen af en mere voksen verden. Eksempelvis beskriver en 12-årig dreng, hvordan han netop har læst Wimpy Kid, som er en tegnet humoristisk fortælling om at være en gennemsnitlig teenager, og nu skal til at læse om René Dahl Andersens politiarbejde med bandekriminalitet og om en moralsk glidebane.

De 12-14-årige som gruppe er særligt definerede af en voksende identitetssøgende adfærd. Blandt de deltagende børn og unge fremhæves der mange forskellige interesserer, hvilket også afspejler sig i deres valg af læsestof. Nogle interesserer sig for sport, andre for fysik. Nogle er nysgerrige på, hvordan man bliver rig, mens andre vil vide, hvordan det føles at være forelsket. Deres læseengagement er derfor primært drevet af individuelle, subjektive interesser.

Drengene vil have fjerne ekstremer, og pigerne vil have vedkommende fantasi

Hos de 7-11-årige ses der ikke en udtalt forskel mellem kønnene på, hvad de læser, og i denne aldersgruppe lader alle til at kunne lide dyr, fjol, mysterier og fodbold. Blandt de 12-14-årige er situationen markant anderledes. Statistikker tegner et billede af, at kun få genrer hyppigere vælges af drenge end piger i 5.-8. klasse, og at piger læser mere varieret i forhold til deres genrepræferencer end drenge.¹

Lignende tendenser ses i den kvalitative undersøgelse, hvor de 12-14-årige piger beskriver et bredere interessefelt end drengene. Pigerne fremhæver både fantasi, gys og særligt historier om venskaber, ungdomsliv og kærlighed. Statistikker peger også på, at kærlighedshistorier er særligt populære blandt piger, hvor mere end hver 3. pige på tværs af 5.-8. klassetrin vælger kærlighedshistorier som en af deres favoritgenrer, mens dette kun gælder for 4 ud af 100 drenge.¹ De 12-14-årige piger italesætter fortællinger om kærlighed, ungdom og venskaber som dragende på grund af relaterbarhed.

Drengene, derimod, beskriver i højere grad at blive fanget af det fantastiske. De udtrykker stor interesse for virkelige og opdigtede fortællinger, der har det til fælles, at de handler om det exceptionelle. Især det fremmede i fantasy-universer eller voksne mænds beretninger om succes og forfald hitter hos de 12-14-årige drenge.

Der er stor interesse i ikke-styret læring

Under et biblioteksbesøg kunne man under sektionen "Unge let" se en række korte, nemme bøger om hverdagslivet som ung fyldt med moralske temaer som sex, tyveri, skam, hemmeligheder og lignende. Unge møder ofte dette, når de træder ind på bibliotekerne. At denne type bøger står et sted, de unge bliver henvist til for at finde inspiration til læsning, illustrerer en manglende forståelse for målgruppens interesser.

De 12-14-årige afkoder lynhurtigt læringsformålet i fortællingerne på tværs af underholdningsformater,⁴ hvilket minimerer deres lyst til at engagere sig i historierne. Mange af de 12-14-årige fortæller, at det ikke er sjovt at læse bøger i skolen, fordi det er bøger, de er "tvunget" til at læse. Som beskrevet tidligere oplever denne aldersgruppe, at pligt og lyst umuligt kan sameksistere. Desuden beskriver de 12-14-årige, at de ofte føler, at der er en morale og noget at arbejde videre med i de historier, de læser i skolen.

På samme bibliotek, som billederne til højre er taget fra, sad to drenge på 14 og 15 år og fortalte, at de ikke læser, men den ene læste alligevel en bog om aktier, fordi han gerne vil tjene penge. Moralen i de letlæselige bøger, som de 12-14-årige bliver præsenteret for i skolen og på biblioteket, står i stærk kontrast til den formålsdrevne dreng, som beskriver sig selv som en, der ikke læser, samtidig med at han læser, når han har en indre motivation for at lære eller forstå noget.

"Jeg læser en bog om aktier, fordi jeg gerne vil tjene penge."

Dreng, 14 år

Læselyst:

**Tid er en knap ressource, der bruges
velovervejet**

”Jeg læser ikke, hvis der er noget andet, jeg hellere vil, som at spille computer eller sove.”

Dreng, 13 år

”Nogle gange kan jeg godt finde på at kigge på min telefon i stedet for at læse.”

Pige, 14 år

”Jeg går til håndbold, og vi hopper på trampolin.”

Dreng, 12 år

”Vi får rigtig mange bøger for i skolen.”

Pige, 13 år

Mobilen er ikke den eneste tidsrøver – læsning taber kampen til en fuldstændig overproppet kalender

Mobilen fylder mere og mere hos de 12-14-årige sammenlignet med de 7-11-årige, men de unge i undersøgelsen beskriver ikke selv mobilen eller de sociale medier som dét, de bruger deres tid på. I stedet forklarer de, at de har travlt med venner, dans, fodbold, skole, leg og søvn. Tal viser også, at i 7. og 9. klasse går 68 % af pigerne og 74 % af drengene til organiseret idræt i fritiden, og 18 % af eleverne i 8. klasse går ugentligt til teater, musik, spejder, rollespil, skak eller lignende.⁵

Spørges de 12-14-årige selv, er deres klare oplevelse, at de læser nok i hverdagen. Dette skyldes, at skolen allerede har fastsatte rammer for læsning, hvilket er en af forklaringerne på, at de unge ikke prioriterer læsning resten af dagen og ugen. Deres logik er, at der er så mange andre ting, som de enten skal eller hellere vil, så hvorfor bruge endnu mere tid på noget, der allerede fylder meget i løbet af en skoledag.

Undersøgelser indikerer, at der kan være en negativ sammenhæng mellem unges brug af sociale medier og læsning: Eksempelvis er 59 % af de elever i 5. klasse, som ikke bruger tid på de sociale medier, ugentlige læsere, hvorimod dette tal er nede på 39 % hos de elever, der bruger tre timer eller mere på de sociale medier. Denne tendens går igen i 6., 7. og 8. klasse.¹ Ved at lægge stor vægt på disse statistiske sammenhænge risikerer man dog at forsimple børn og unges virkelighed og gøre sociale medier til den absolutte primære synder. Den kvalitative undersøgelse fremhæver, at læsning konkurrerer med mange andre fritidsaktiviteter – ikke kun skærmen – og at disse også har betydning for faldet i læselyst blandt de 12-14-årige.

”Jeg læser, fordi jeg har gjort det siden 2. klasse, hvor jeg begyndte at kunne lide at læse og syntes, det var sjovt.”

Dreng, 13 år

”Jeg synes bare ikke, det er så spændende.”

Pige, 12 år

Når læsning går fra færdighed til hobby, falder mange fra

Hvor de 7-11-årige dyrker læsning som en færdighed, har læsning hos de 12-14-årige udviklet sig til at være en hobby, der til- eller fravælges. Blandt de 12-14-årige ses der en stor polarisering i forholdet til læsevaner: Enten læser de, eller også læser de ikke.

De, som aldrig har fundet den store glæde i at læse, beskriver det som grundlæggende kedeligt at læse, og derfor falder det dem ikke naturligt at tage læsning op som hobby. Flere af dem, som tidligere har været glade for at læse, men som mister interessen i løbet af 12-14-årsalderen, begrundes fravalget med andre interesser og en generelt travl hverdag. Blandt andet siger en pige, der går i 7. klasse, og som tidligere har haft gode oplevelser med at læse: *”Så er jeg i skole til klokken to eller tre hver dag og læser. Når jeg kommer hjem, er jeg sammen med nogle venner. Det har jeg været hver dag i den her uge. Og så vil det være tid til at gå i seng. Og nårh ja, så træner jeg også crossfit ret meget.”*

Noget tyder på, at tidlige gode læseoplevelser er vigtige for en fortsat interesse i læsning. De 12-14-årige dyrker ikke kun det, som de finder interessant, men i høj grad det, som de oplever at være gode til. En tidlig interesse for læsning kan have styrket læsevnen, hvilket yderligere kan have betydning for, om læsning udvikler sig til en hobby, når de bliver ældre. Alligevel er dette ikke ensbetydende med, at interessen per automatik fortsætter hos de 12-14-årige.

Fællesskabet og vennernes rolle vokser, hvilket kan påvirke læselysten både negativt og positivt

Vener fylder meget i de 12-14-åriges liv og deres identitetsudvikling. Tidligere forskning har indikeret, at unge i alderen 13-15 år lægger særlig vægt på sociale relationer uden for familien, og derfor spiller jævnaldrende også en vigtig rolle, hvad angår læsning.¹ Vener og sociale relationer optager først og fremmest tid i de unges travle kalendere, hvilket skyldes, at de 12-14-årige søger fællesskaberne og tilhørsforhold. Læsning anses som beskrevet tidligere af de fleste som en lettere ensom oplevelse, hvorfor læsning har svært ved at konkurrere med ønsket om kollektivitet.

Blandt de unge er det tydeligt, at det er en stærk følelse, når interesser deles, og de af de deltagende unge, hvis vennegruppe læser (sammen), formår at skabe en selvforstærkende kultur i deres vennegruppe. Her bliver læsning, på samme måde som fodbold eller dans, en social sammenhængskraft. Samtidig kan en gruppekultur, hvor læsning vurderes som irrelevant, præge de 12-14-årige negativt og være medvirkende til, at læsning lægges på hylden.

Blandt de 12-14-årige i undersøgelsen er der ikke en udpræget holdning til, hvorvidt læsning er cool eller kikset, men det er alligevel værd at bemærke, at de 12-14-årige er den eneste aldersgruppe, hvor der ses en lettere negativ holdning til læsning. Læsningen har generelt set svære vilkår i netop disse år, hvilket kan være en del af forklaringen på, hvorfor læsekulturen har svært ved at blomstre i vennegrupper.

”Jeg tror ikke, der er så mange af mine venner, der går op i at læse.”

Pige, 14 år

”Det er ikke noget, man går og blærer sig med.”

Pige, 13 år

For elitelæserne er fællesskabet det vigtigste ved bogklubberne

Elitelæserne søger fællesskaber, hvor læsning er forbindende. De bruger de danske bibliotekstilbud meget og lægger særligt vægt på fællesskabet i bogklubber og på læseambassadører som det afgørende for, hvor meget de læser og deres læselyst. Disse fællesskaber er med til at fastholde glæden ved læsning. Som tidligere beskrevet anses læsning som et svært fravalg af fællesskabet af de 7-18-årige, og denne udfordring italesættes ligeledes af flere af elitelæserne. De giver også udtryk for, at læsning altid er noget, man gør alene, hvorfor bogklubberne er med til at sikre, at læseoplevelsen ikke føles ensom. Dette begrundes med, at man i bogklubberne altid kan tale om bøgerne og få inspiration – også til at læse bøger, man ellers ikke ville have valgt, selv som elitelæser.

Bogklubberne er rummelige fællesskaber, som elitelæserne ofte rejser på tværs af kommunegrænser for at være en del af, og de opleves som inkluderende rum, hvor det er nemt at komme ind, selvom man ikke har været med før. Bogklubberne handler ikke kun om læsning, men der faciliteres også små, sjove lege, der skal styrke relationerne og skabe sammenhold. De bogklubber, som har deltaget i undersøgelsen, har været det enkelte biblioteks eget tilbud til børn og unge i kommunen.

“Jeg har virkelig gode venner i bogklubben.”

Dreng, 12 år

“Man får sådan nogle gode fællesskaber, og man kommer til at læse mere, og det er virkelig dejligt.”

Pige, 13 år

Navigation: Alt skal personligt tilpasses

Øget autonomi åbner verden og et væld af inspirationskilder

Når de 12-14-årige skal sætte ord på, hvor de finder inspiration til læsning, er der ikke blot ét svar. De er nemlig den aldersgruppe, der beskriver allerflest forskellige steder, hvorfra de henter deres inspiration til læsestof. Hvor de 7-11-årige primært fandt inspiration gennem voksne, er det hos de 12-14-årige en kombination af voksne, jævnaldrende, egne interesserer, film, serier og sociale medier.

Tal fra 2021 tegner et lignende billede. Her angiver 4 ud af 10 piger i 5. til 8. klasse, at de får inspiration til læsning gennem deres venskaber, og 26 %, at det er gennem fritidsinteresser. Samtidig svarer 38 % af drengene i 6. klasse, at fritidsinteresser er en vigtig inspirationskilde til læsning. På tværs af 5.-8. klasse og køn topper digitale og sociale medier listen over primære inspirationskilder.¹

”Lærerne skal finde en bog, der passer til alle, men jeg tror ikke, drengene gider læse om kærlighed.”

Pige, 13 år

Både interesser og køn gør det svært for skolen at facilitere den gode læseoplevelse

De 12-14-årige har let ved at blive enige om, at dét, de læser i skolen, ikke altid lige rammer deres personlige præferencer. De har dog også en forestilling om, at skolen generelt er udfordret i at finde spændende læsemateriale til dem, fordi den skal forsøge at finde noget, som rammer bredt. Den gode læseoplevelse er drevet af personlige interesser, og derfor anser de det faktisk for en noget nær umulig opgave for skolen, fordi de anser deres interesse- og kønsforskelle som værende for markante. Hvordan skulle deres utallige forskellige interesser nogensinde kunne forenes i et klasseværelse, og hvorfor skulle drenge gide læse kærlighedshistorier og piger om Lionel Messi? For mange i denne aldersgruppe handler den gode læseoplevelse også om en kombination af at kunne relatere sig til historien og lade sig fascinere af handlingen.

De udviser forståelse for, at de mange forskellige præferencer ikke kan imødekommes i skolen, men dette resulterer samtidig i en oplevelse af, at den gode læseoplevelse grundlæggende ikke kan ske i skolen.

Selvom det selvfølgelig kan være svært for skolen at finde noget, der er relevant for alle i en klasse eller på en årgang, så udtrykker de 12-14-årige også en stor modvillighed mod og snæver forståelse af, hvilke fortællinger der potentielt kan være dragende. En pige i 7. klasse siger om bogen 'Mig og Dylan Walker', som de havde læst i klassen: *"Jeg kunne ikke sætte mig ind i perspektivet, fordi den handler om en dreng"*, hvorved hun fastslår, at selv kønnet på historiens hovedperson kan have afgørende betydning for den relaterbare oplevelse.

Indblik i de 15-18-åriges læsevaner

En travl kalender fortsætter, og forpligtelserne og alvoren vokser sig større. Selvom læsning ofte nedprioriteres i konkurrencen med andre aktiviteter i hverdagen og livet, har de 15-18-årige overordnet set en positiv forståelse af læsning. Flere peger på, at de nyder at tage sig tid til læsning, når tiden er der. Denne gruppe vil i udgangspunktet gerne vende tilbage til den læsning, de nedprioriterede, da de var 12-14 år gamle. Som det følgende afsnit vil klarlægge, er det dog ikke altid lige nemt for dem at lade sig opsluge af bøgernes magiske verden.

ZOOM:

DE 15-18- ÅRIGE OG LÆSNING

Hos de 15-18-årige fylder følelser rigtig meget, også i deres læsepræferencer. Piger og drenge læser stadig forholdsvis forskelligt indhold, men har det tilfælles, at det handler om store følelser såsom romantik eller spænding. Hos de 15-18-årige ses også et potentiale for at vende tilbage til faste læsevaner, da flere får øjnene op for læsning som en sund afslapningsform. Mangel på tid, såvel som andre interesser, gør dog, at den genfundne læselyst forbliver latent hos de fleste. For de 15-18-årige, som læser, spiller digitale fællesskaber en stor rolle, især på TikTok, hvor reaktioner med fokus på læserens følelser fylder online-samtalerne. Samtaler, der som oftest diskuterer bøger fra kapitel til kapitel ned til mindste detalje.

Indhold:

Følelser kommer før handling

11:31

Læste den for 3 år siden, and I have not recovered yet
9-22 ❤️ 37 Reply

Den var så brutal, virkelig og helt igennem fantastisk 😭😭😭😭
9-22 ❤️ 4 Reply

nej men hvorfor er bøger der får dig til at græde altid 30 gange bedre end ancre bøger
10-6 ❤️ 1 Reply

er den her god?
9-25 ❤️ 1 Reply

Omg ja! Men den er fuldstændig grusom og ubehagelig. Tror du ville synes godt om den men du vil være sønner knust
9-25 ❤️ 1 Reply

en bog vi ska prøve?? 🙄🙄
10-3 ❤️ 1 Reply

Er omkring 450 sider inde og glæder mig SÅ meget til der der honestly
10-10 ❤️ 0 Reply

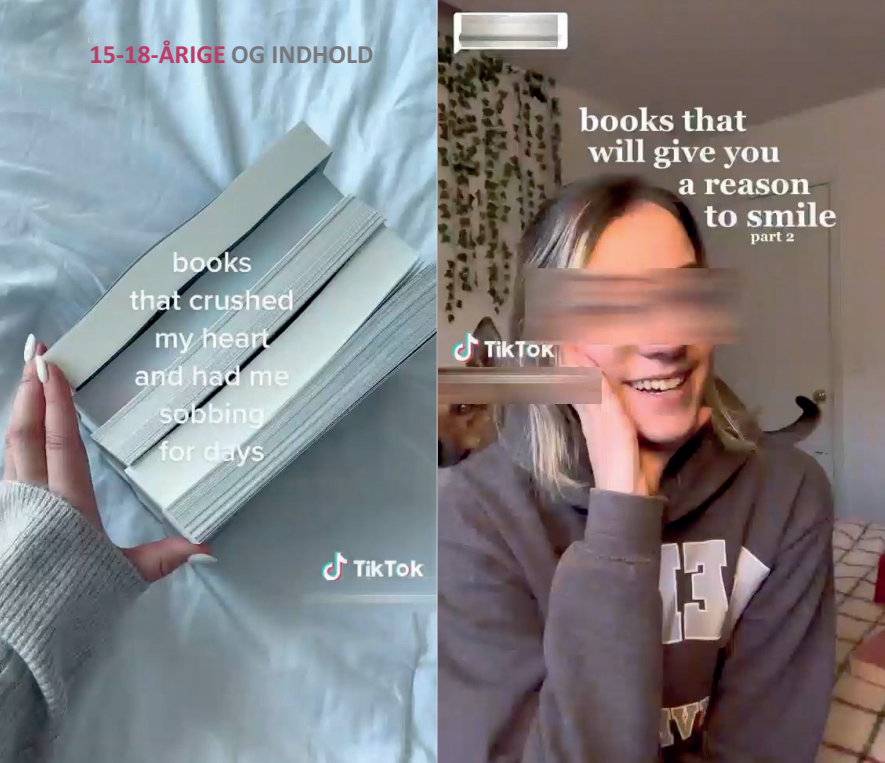
jeg valgte simpelthen at læse de sidste par hundrede sider i flyet... jeg endte jo med at HULKE
9-22 ❤️ 8 Reply

Seriøst den mest triste bog jeg nogensinde har læst 😭 græd så hårdt
10-4 ❤️ 1 Reply

Har læst den 3 gange nu 😭 Kan slet ikke stoppe med at tænke på den
9-30 ❤️ 1 Reply

Jeg sværger jeg tudbrølede. Har aldrig nogensinde grædt så meget
9-22 ❤️ 2 Reply

Eksempler fra BookTok, hvor emotionelle reaktioner fremhæves om bøger – og hvor handling meget sjældent fylder.

”Så kan nogen fortælle om et eller andet, som bare har en meget stor *impact*.”

Pige, 15 år

Følelser skal skrives med blokbogstaver

Det er de helt store følelser, der er i spil, når de 15-18-årige læser – og særligt blandt pigerne. De vil opleve stormende forelskelse, dyb sorg, ekstatiske lykkerus og brændende vrede, når de læser, og det lader til at være følelser før handling, der fanger dem og gør dem afhængige af eller nysgerrige på en historie. Dette eksemplificeres bl.a. ved en hybridgenre som *romantasy*, hvor sex og romantik blandes med magi og mystik.

Denne forståelse af den gode læseoplevelse er særligt nærværende på de sociale medier, hvor digitale læsefællesskaber opstår og trives gennem samtaler om de bøger, der har overvældet læserne følelsesmæssigt. Dette ses i kommentarsporene, hvor det ikke er handlingen, der diskuteres, men følelserne. Som en dansk pige eksempelvis skriver efter at have læst 'Et lille liv': "Læste den for 3 år siden, and I have not yet recovered." Tristheden stortrives, når følelserne får frit spil i de digitale læsefællesskaber.

Følelsernes dominans kommer også til udtryk i det indhold, der florerer på BookTok, der drives af anbefalinger. Her er det værd at bemærke, hvordan bøger ofte anbefales på baggrund af den følelse, læseren har oplevet, frem for de mere klassiske genredistinktioner eller handlingsreferater.

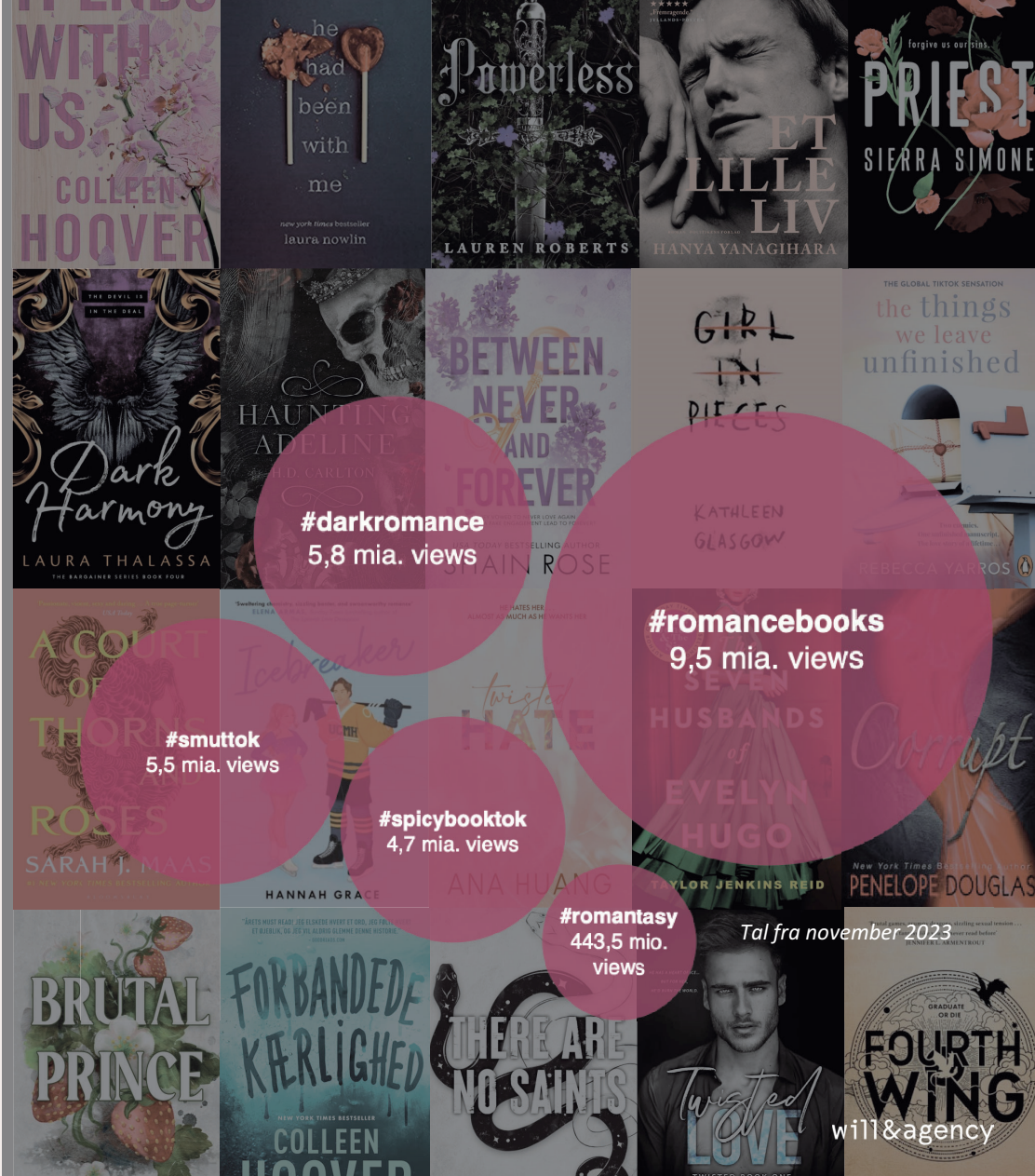
Pigerne vil have historier om romantik – og sex

Hvor kønsfordelingen af danske TikTok-brugere er 60/40 med overvægt af unge kvinder, er BookTok som subcommunity primært domineret af piger, der både skaber og forbruger indholdet.

På BookTok trender *dark romance*, *spicy books* og *smut**, som alle er subgenrer inden for romantik og kærlighed, men med mere eller mindre udtalt erotisk og seksuelt indhold. Desuden er dark romance særligt karakteriseret ved et mørkere indhold, der blandt andet kan omhandle voldelige forhold, stalking og moralske gråzoner. Hvor de 12-14-årige drenge søger ekstremer gennem bandebiografier og lignende, ses der blandt de 15-18-årige piger en voksende fascinationen af mere ekstreme fortællinger om dysfunktionel, svær og voldelig kærlighed.

De 15-18-årige piger fortæller ikke direkte i de kvalitativt indsamlede data, at de læser spicy bøger, men rigtig mange nævner titler, de enten er i gang med, eller som de tidligere har læst, og som tilhører disse subkategorier. Blandt andet bliver Colleen Hoover fremhævet af flere som deres yndlingsforfatter. Hun er et stort fænomen på BookTok, og hendes bøger udgjorde en tredjedel af den samlede bestseller-liste hos New York Times i august 2022.

*Smut er en subgenre til romantik med et stærkt fokus på erotik.

”Det er mere spændende, hvis det ikke er 100 %, men bare baseret på en rigtig historie, sådan at det her mærkelige skete, som man godt ved nok ikke kommer til at ske i virkeligheden.”

Dreng, 15 år

”Der skulle ske noget uventet i bogen. Jeg kan rigtig godt lide, når der sker noget, som man ikke regner med. Derfor kan jeg også rigtig godt lide gyserfilm.”

Dreng, 16 år

Drengene vil mærke nervepirrende spænding, uanset om de elsker eller hader at læse

Blandt de 15-18-årige er der en ret markant forskel på drenge og piger, hvad angår læseglæde og læsevaner. Overordnet set udtrykker pigerne en større lyst til at læse, mens drengene udviser langt mere modvilje i forbindelse med læsning. Statistik understøtter også denne tendens, hvor 38 % af drengene kontra 60 % af pigerne i 2021 svarede, at de nyder at læse.¹

Alligevel udtrykker drengene i undersøgelsen en læselyst, der styrkes, når de læser historier, der formår at overraske dem og give spænding. I deres øjne er spænding noget, der finder sted i unikke universer eller andre tidsperioder, og som enten ligger meget langt fra virkeligheden, såsom 'Game of Thrones', eller noget som føles virkeligt, men uden at være realistisk sammenlignet med deres eget liv. Den utænkelige virkelighed kan her være alt fra true crime og vilde krigsførelser til idolars vej til succes.

Dette understøtter, at nogle af de kønsopdelte interesser, der opstår hos de 12-14-årige, går igen hos de 15-18-årige.

Læselyst: 'Burde'-følelsen fastholdes

”Jeg ville ønske, at jeg læste mere, fordi når jeg endelig tager mig sammen, så kan jeg rigtig godt lide det.”

Pige, 18 år

Den latente læselyst er ganske stor – men også ganske *latent*

De 15-18-årige er yderst bevidste om, at læsning både er godt og sundt. Den fortælling er de ganske bekendte med, og det er også delvist den, der rent faktisk kan medvirke til at drive lysten til at læse; ofte mere end det er oplevelsen i sig selv. Rigtig mange af de unge i undersøgelsen udtrykker en lyst til at læse mere, selv dem, som ellers ikke umiddelbart beskriver læsning som en foretrukket aktivitet. Dette illustrerer, at bevidstheden om læsningens egenskaber som gode også er stærk hos dem, der ikke er glade for at læse.

Netop fordi fortællingen om, at læsning er godt, er dominerende blandt de 15-18-årige, kan det dog resultere i, at deres læselyst fastholdes i en følelse af 'burde'. 'Burde' er imidlertid ikke det bedste incitament, fordi det hurtigt bliver til dårlig samvittighed, som igen kan udvikle sig kontraproduktivt.

Der er ikke noget galt med læseoplevelsen, men med tiden til den

Læsning er hygge, ro, afslapning, fordybelse foran brændeovnen med en kop te og under dynen, så man bliver træt og klar til at gå i seng. Det er i hvert fald med en sådan næsten romantiseret forståelse, at de 15-18-årige betragter læsning.

Denne aldersgruppe har en klar forståelse af, at læsning kan bidrage til, at tempoet sættes ned i en travl hverdag, hvilket de er ret bevidste om, at de kan have brug for. Samtidig er de dog udfordrede på at sætte tid af til netop dette temposkift, når de, ligesom de 12-14-årige, oplever at have en overproppet kalender. Ud over at gå til sport, ses med venner, bruge tid med kæresten, game og sove, så fylder forpligtelser i form af fritidsjob også hos de 15-18-årige, hvor 33 % af de 15-årige drenge og 40 % af de 15-årige piger har et fritidsjob, selvom mange også får lommepenge. Et øget engagement i verden omkring dem kan også tage tid, eksempelvis viser undersøgelser mere end en fordobling fra 9 % i 2017 til 20 % i 2021 i antallet af 15-årige, der laver politisk arbejde, f.eks. i en miljøbevægelse eller i en politisk ungdomsorganisation.⁶

Det er værd at bemærke, at de 15-18-årige ikke selv italesætter sociale medier som noget, de udtalt bruger deres tid på – ligesom de 12-14-årige. Dette på trods af deres udprægede digitale tilstedeværelse. Uanset hvad der optager de 15-18-årige, ser det ud til, at der er meget på spil, som forhindrer dem i at bruge den tid, de normalt ville bruge på at læse

”At få lidt afbræk fra den megastressende hverdag.”

Pige, 16 år

”Jeg svømmer seks gange om ugen, så jeg kan jo ikke rigtig læse. Ellers skal jeg læse om søndagen, men det gider jeg ikke, når det er min fridag fra svømning.”

Pige, 15 år

”Så læser jeg teksten, men det er,
som om det ikke kommer helt op i
hjernen.”

Dreng, 16 år

Læsning opleves stadig som afslapning ... med nød og næppe

”Jeg har bare virkelig ikke overskud til at læse.”

Pige, 18 år

”På en måde er alt det, YouTube, Instagram Reels og TikTok, mere fordøjeligt, når man kommer hjem og er træt efter en skoledag.”

Pige, 18 år

Læsning opfattes som afslapning af de unge, men en form for afslapning, der kræver meget tid og energi. Herved har læsning som afslapning det svært over for andre muligheder, såsom YouTube og TikTok. Når de 15-18-årige beskriver, hvad der kan gøre læsning spændende, er der en tydelig fascination af den forestillingskraft, som læsning repræsenterer. Idéen om, at *”man ligesom kan leve sig ind i en verden”*, som en 15-årig pige forklarer det, er et godt incitament til at læse, og eskapisme er en central del af det afslappende element af læsningen for de unge. Det er dog udfordrende, at indlevelse kræver meget af denne aldersgruppe, idet de samtidig bombarderes med uendeligt mange (lettere) fordøjelige alternativer.

De lettere fordøjelige – og for flere lettere tilgængelige – alternativer kan generelt betegnes som fortalte historier, da det primært er korte videoer på internettet og sociale medier, men også film, serier, podcast eller lydbøger. Lydbøger bliver som tidligere nævnt ikke i samme grad anset som læsning af børn og unge, men lydbøger har et særligt potentiale for de 15-18-årige. Data viser nemlig, at 37 % af 18-årige dagligt eller mellem 1-5 gange om ugen lyttede til podcast eller lydbøger i 2022. Dette var kun gældende blandt 22 % af de 7-årige.⁶ Lydbøger og andre lignende formater kan således være en vigtig indgangsvinkel til de 15-18-åriges forbrug og indlevelse i længere fortællinger.

En af de mulige forklaringer på, hvorfor læsning er krævende som afslapning, kan være de sociale mediers påvirkning af koncentrations- og opmærksomhedsevnen. Flere undersøgelser peger på, at børns forbrug af sociale medier påvirker disse evner negativt. Blandt børn i alderen 12-14 år, der ikke bruger særlig meget tid på de sociale medier, ses en større evne til at fastholde opmærksomhed end blandt dem, som i høj grad bruger de sociale medier. Tal fra 2020 og 2021 viser desuden, at 15-24-årige i gennemsnit ser 225 ca. 15 sekunder lange videoer på TikTok dagligt.⁷ Det kan tyde på, at de mange korte narrativer, som unge konsumerer gennem digitale medier, påvirker deres evne til at investere den tid og koncentration, som læsning kræver.

De 15-18-årige ved altså, at læsning er sund næring, men i deres hverdag foretrækker de lette kalorier.

Bogen hjælper ferien med at blive en god ferie

Når de 15-18-årige skal pege på, hvornår det er bedst at læse, fremhæves ferie igen og igen. Ferien repræsenterer godt med fritid, det er langt fra hverdagen, og derfor ses det som et ideelt, men også et reelt tidspunkt at læse på. Ferien er på samme måde som læsning forbundet med ro og tid, og i de unges optik er det således, når den travle hverdag bliver sat på pause, at læsning nemmest kan genoptages hos de 15-18-årige. Bøger opleves som en essentiel del af idéen om den gode ferie, men står ikke alene.

Data fra den digitale læseplatform og onlinebiblioteket BookBites (ikke offentligt tilgængeligt) understøtter ikke umiddelbart de 15-18-åriges egen italesættelse af, at de læser mere i deres ferier – tværtimod falder antallet af udlån omkring tidspunktet, hvor de får sommerferie. Dette kan bl.a. skyldes et større forbrug af fysiske bøger i ferier, men der mangler generelt kvantitative data, der beskriver de unges læsevaner specifikt i ferie kontra hverdag. Det er dog værd at bemærke, at de 15-18-årige i denne undersøgelse oplever at mangle tid i hverdagen til at læse, og at ferien netop repræsenterer dette frirum for dem.

”Jeg har tit lyst til at læse i mine ferier, fordi der føler jeg, at jeg har ro til det.”

Pige, 18 år

Pligtlæsning har potentiale, men kræver valgfrihed på indhold

Mange af de 15-18-årige har en lidt mere kompleks forståelse af pligt og lyst, når det kommer til læsning, end de to andre aldersgrupper. De erkender, at når nogen kræver, at de skal læse, så kan det godt skabe den gode læseoplevelse – selvom udgangspunktet var tvungent. Her bidrager pligten således til, at de rent faktisk får læst, hvilket de anerkender som det første skridt mod alt det gode, som læsning har mulighed for at tilbyde dem. Der kan altså være noget befriende for de 15-18-årige i at få stillet krav til læsning, når de først overgiver sig. Men når læsning er tvungen, strider det dog samtidig imod forståelsen af det lystbetonede som noget frivilligt.

Uanset om det er af lyst eller tvang, gør det sig dog gældende, at for at læseoplevelsen kan være god, skal historien være fængende. Derfor kan det hurtigt dræbe læselysten, hvis bogen, som skal læses, er 1) obligatorisk og 2) ikke formår at vække de førømtalte følelser hos den unge læser.

”Når ens forældre siger, at ‘nu skal du læse’, så glæder jeg mig virkelig ikke. Men det er jo ikke engang så slemt. Det kan jo også godt være spændende.”

Dreng, 16 år

”Bøgerne i skolen har jeg jo ikke selv valgt, så de har i hvert fald ikke sat sig i mig.”

Pige, 15 år

Læselyst: Hvad gør de andre?

”Der var virkelig mange på TikTok, der havde sagt mange gode ting om den, og at det var en bog, der virkelig også var sørgelig, og som skabte følelser i dem.”

Pige, 15 år

TikTok er epicenteret for inspirationen på de sociale medier

Med de unges store tilstedeværelse på de sociale medier er det også primært her, inspirationen til nyt læsestof hentes. Godt 80 % af de danske 16-19-årige bruger TikTok,⁸ og blandt de 15-18-årige – og særligt pigerne – nævnes TikTok oftere end noget andet socialt medie, når de taler om inspirationskilder. Specifikt subkanalen BookTok nævnes af flere af pigerne i undersøgelsen som deres væsentligste inspirationskilde, og på mange måder har de 15-18-årige bevæget sig væk fra at finde inspiration gennem nære relationer til at søge anbefalinger via den digitale verden sammenlignet med de yngre aldersgrupper.

Som tidligere beskrevet er det især læsernes egne følelser og oplevelser, der er i centrum på de sociale medier. Følelser medvirker til, at læseoplevelsen i højere grad kan deles på BookTok, hvad end det er som anbefalinger eller reaktionsvideoer. Dermed kan sociale medier som TikTok ses som grobunden for, at læsning kan løftes ud af den oplevede ensomhed og indgå i de fællesskaber, som de unge så ofte søger.

”Så har jeg tænkt: ‘den der bog, den er da meget populær, måske det også er noget for mig.’”

Pige, 18 år

Konstant frygt for at misse fortællinger, der skaber fællesidentitet

Mange af dem, der bliver inspireret til at læse af de sociale medier, udtrykker en stor tillid til de anbefalinger, som andre unge kommer med i de digitale fællesskaber, de færdes i. De tilkendegiver en genkendelighed og oplevelse af at være ligesindede i fællesskabet på eksempelvis BookTok, hvilket blandt andet forklarer tiltroen til, hvad der bliver anbefalet. Flere spørger ofte sig selv – hvis så mange andre, der er ligesom mig, kan lide den her bog, kan jeg så også?

De 15-18-årige nævner i den forbindelse ikke enkeltpersoner eller navngivne influencere som drivkraften for inspirationen på de sociale medier. Derimod beskriver de det brede fællesskab på platformene som det styrende element for, hvad der trender og skaber interesse. Denne demokratisering af anbefalinger bevirker, at læsefællesskaberne på BookTok kræver et vist niveau af engagement og deltagelse i de bøger, der florerer. For at være en del af fællesskabet må man vide, hvad det er, de andre taler om, hvilke bøger der har rørt dem, samt hvilken emotionel oplevelse de sad tilbage med. Dette skaber en snert af *FOMO* (fear of missing out) blandt de 15-18-årige læseglade piger i forbindelse med de bøger, der er aktuelle på platformen. En 17-årig pige fortæller, hvordan hun har oplevet en ventetid på helt op til 52 måneder på biblioteket for at låne en af de populære bøger fra BookTok. For at nå at være med i fællesskabet om den specifikke bog valgte hun i stedet at anskaffe sig et engelsk eksemplar af bogen.

Denne fobi for at gå glip af noget kan have betydning for, hvad, hvor meget og hvilket sprog der læses. Samoplevelsen påvirker især denne gruppes læseengagement, idet de her oplever et globalt fællesskab, der også medvirker til, at flere af de unge piger i stigende grad læser bøger på engelsk.

Bogformatet skal tilpasses de unges verden – ikke omvendt

De 15-18-årige forklarer, at gode historier ikke kan fortælles på kort tid. Derfor beskriver de – mere eller mindre uafhængigt af læseglæde – at en bog bør være 300-500 sider lang, og understreger værdien af opbygningen af den store historie med et komplekst narrativ og nuancerede karakterer.

Samtidig fremhæver de dog vigtigheden af korte kapitler, fordi det bryder den længere historie ned i mindre dele og gør både historien og læsetiden mere overskuelig for dem. Læsning opleves af flere som en krævende form for afslapning, og det kan være svært at passe lange kapitler ind i en travl hverdag. Derfor udtrykker de også et stort behov for nemt at kunne gå til og fra en historie – et behov, som korte kapitler er med til at imødekomme.

”Det ville være fedt, hvis kapitlerne ikke var vildt lange. Man kan selvfølgelig godt stoppe midt i et, men at afslutte et kapitel, det kan jeg godt lide. Så en bog med meget lange kapitler, der skal jeg typisk bruge lang tid og sætte meget tid af, i stedet for at man kan sætte korte stunder af her og der.”

Pige, 18 år

I skolen overskygger læring og analyse den gode historieoplevelse

For de 15-18-årige handler læsning i skolen hverken om læseevne eller den gode læseoplevelse. Derimod handler det først og fremmest om dannelse og uddannelse, hvilket understøttes af deres oplevelse af pensum, bestemte tematikker, perioder og kanonforfattere. I skolen handler læsning således mere om berettermodellen, fortælleteknik og personkarakteristik end om den gode og spændende læseoplevelse.

De 15-18-årige oplever et stort fokus på analyse og fortolkning i skolen, hvor der ikke er plads til eller interesse for de følelser, som ellers spiller en stor rolle i deres oplevelse af den gode læseoplevelse, når de er uden for skolen. De beskriver her en diskrepans mellem den læsning, der faciliteres af skolen, og den gode læseoplevelse. Som en pige i 3. g forklarer, så kræver Helle Helle *"for meget tankeværk, før man forstår det"*, så selvom det handler om kærlighed og parforhold, som hun normalt holder af at læse om, så forstummes oplevelsen af følelsesmæssig involvering, når analysearbejdet er i centrum.

"De skønlitterære bøger, som vi læser i skolen, er ofte meget kringlede og kræver en del analyse, f.eks. Helle Helle. Det vil jeg aldrig nogensinde læse i min fritid, selvom det handler om parforhold."

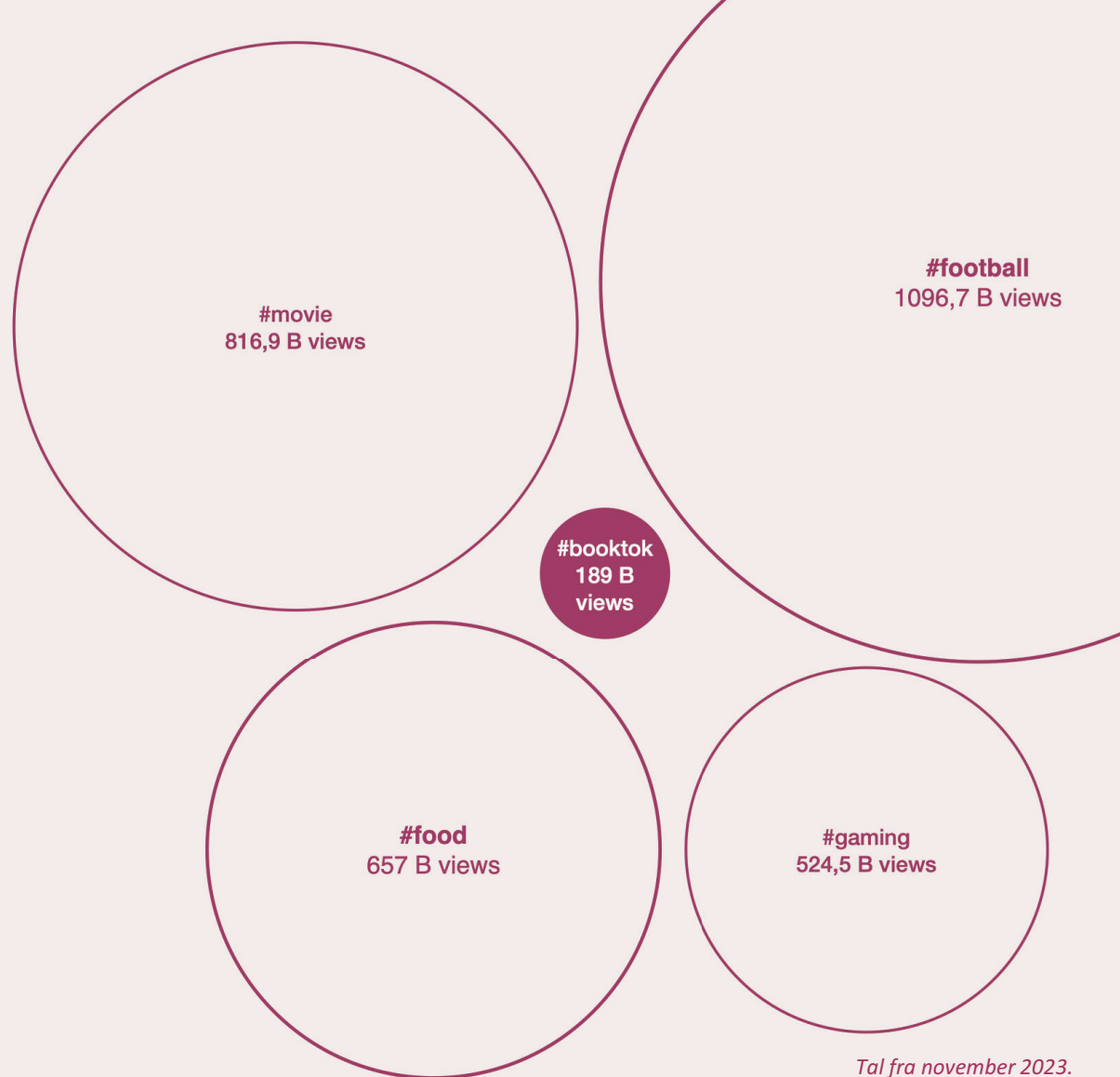
Pige, 18 år

BookTok: Indblik i et digitalt læsefællesskab

Udarbejdet i samarbejde med virksomheden TEN4

Intet skaber interessefællesskaber som TikTok

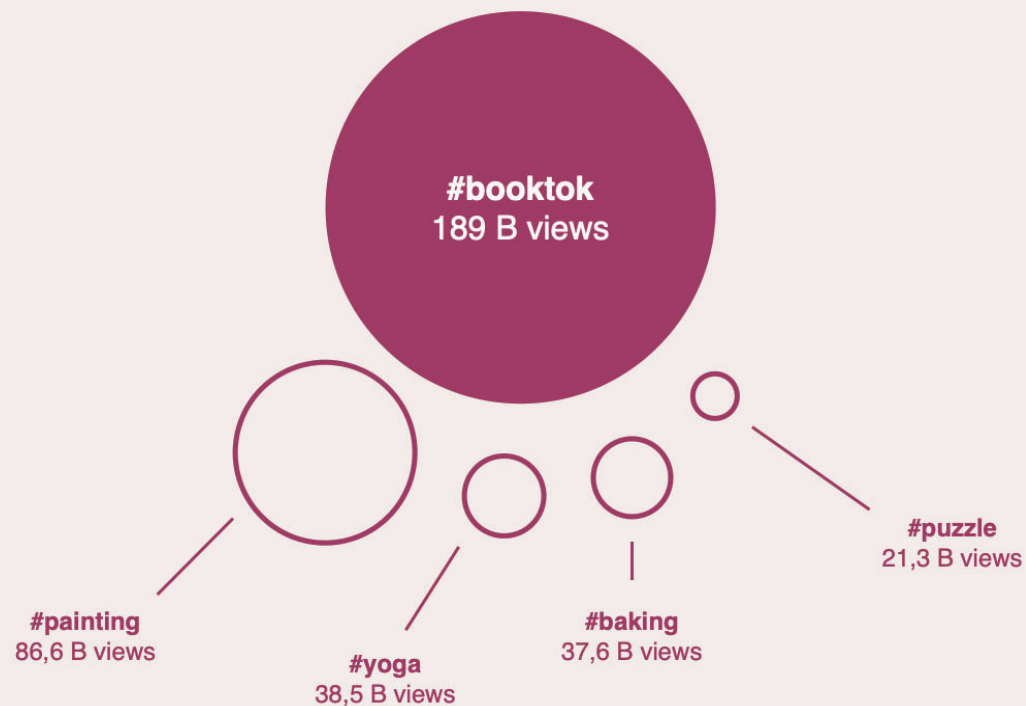
TEN4 estimerer, at TikTok bruges af omkring 80 % af de danske unge i alderen 16-19 år med en lille overvægt af unge piger i kønsfordelingen 60/40. TikTok er et såkaldt 'recommendation media', hvilket betyder, at den bagvedliggende algoritme primært viser de unge brugere indhold inden for deres allerede eksisterende interesseområder. I den forbindelse vokser antallet af subcommunities (subfællesskaber) på TikTok, hvor det er nemt at finde indhold inden for lige netop dét interesseområde, der optager én. BookTok er et såkaldt subcommunity, hvor interessefællesskabet omhandler bøger og læsning. Det er ikke det største subcommunity på TikTok, men har alligevel 189 milliarder views globalt.

Tal fra november 2023.

Blandt nichehobbyer er BookTok blandt de største

Selvom læsning er et analogt medie, viser kortlægningen af BookTok, at det er et subcommunity, som klarer sig godt i forhold til andre analoge hobbyer. Sammenligner man hashtagget #booktok med andre hobbyer, som eksempelvis #baking, #yoga og #puzzle, der er fritids- og afslapningstrends, der hitter i den unge målgruppe, klarer det digitale fællesskab om bøger sig rigtig fint.

”Jeg læser mere på engelsk, fordi det er primært de bøger, der flourer på internettet.”

Pige, 17 år

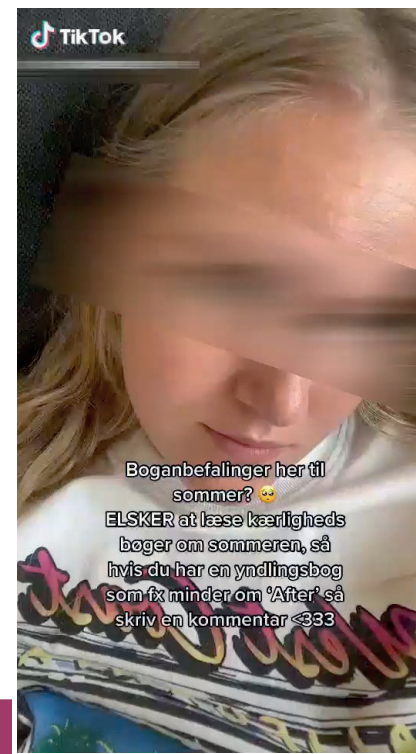
Danske unges fællesskab på BookTok er internationalt styret

Data viser, at BookTok som subcommunity ikke er etableret i lige så høj grad på dansk, som det er internationalt. Dette adskiller sig ikke fra mange andre interesserede subcommunities på TikTok. Der er fortsat meget få danske brugere, som er dedikerede til at lave indhold på dansk om læsning, og dem, der findes, er små, hvis man kigger på deres antal følgere. Overordnet set taler den danske BookTok mere ind i det internationale læsefællesskab, hvor der er et stort overlap i forbindelse med trends. Dette kommer også til udtryk blandt deltagerne i den kvalitative undersøgelse, hvor langt størstedelen nævner bøger, som trender på BookTok internationalt, når de bliver spurgt ind til, hvad de læser eller har læst. Dette betyder også, at flere af de unge læser bøger på engelsk, da de enten har fået den engelske titel anbefalet eller søger at tappe ind i et internationalt fællesskab.

Dansk BookTok er mere en anbefalingsklub end en læseklub

Når TikTok anvender algoritmer og brugeradfærdsanalyse til at anbefale indhold til brugerne, er målet at øge brugerengagementet ved at levere personligt relevant indhold. Dette er vigtigt for opbygningen af subcommunities, da recommendation medias algoritmer sørger for at forbinde ligesindede efter personlige præferencer. Dette er med til at styre samtalen i de forskellige subcommunities.

Som beskrevet tidligere er en stor del af fællesskabet på BookTok centreret om anbefalinger og deling af de læseoplevelser, man har haft. På den danske gren af BookTok kan man se, at det særligt er anbefalingen af læsestof, der fylder. Dette ses i eksemplet her, hvor en dansk pige efterspørger 'romance'-'/drama'-bøger og modtager over 300 forslag/kommentarer til titler.

Lad os hjælpe hinanden <333 hvilken er din yndlings 'romance'/'drama' bog? 🥰 #booktok #bookrecommendations #sommerbøger #boganbefaling #sommer2022

Dansk BookTok er mere en anbefalingsklub end en læseklub

Når TikTok anvender algoritmer og brugeradfærdsanalyse til at anbefale indhold til brugerne, er målet at øge brugerengagementet ved at levere personligt relevant indhold. Dette er vigtig for opbygningen af subcommunities, da recommendation media's algoritme sørger for at forbinde ligesindede efter personlige præferencer. Dette er med til at styre samtalen i de forskellige subcommunities.

Som beskrevet tidligere, er en stor del af fællesskabet på BookTok centreret om anbefalinger og deling af de læseoplevelser, man har haft. På den danske gren af BookTok ses, at det særligt er anbefalingen af læsestof, der fylder. Dette ses i eksemplet her, hvor en dansk pige efterspørger 'romance'/'drama'-bøger, og modtager over 300 forslag/kommentarer til titler.

Det internationale BookTok drøfter indhold og følelser

BookTok optræder på flere måder som en digital bogklub. Denne online-bogklub er international, og som tidligere beskrevet kan dette skabe bølger af FOMO forbundet med læsning, hvor bøger læses på engelsk, fordi de unge ikke kan vente på den danske oversættelse – det er vigtigt at engagere sig i fællesskabet, og det gøres ved at kunne være med i de samtaler, der foregår.

Brugerne deler videoer af sig selv, imens de beretter om deres læseoplevelse – det kan eksempelvis være, hvis de blev vrede over en slutning eller frustrerede over den måde, hovedpersonen handler på – og i kommentarfeltene til sådanne videoer interagerer andre brugere og deler deres holdning til emnet, der er omdrejningspunktet for den oprindelige video. Desuden debatteres bøgerne ofte efter deres kapitelinddeling, hvor brugere læser hvert enkelt kapitel 'sammen' og efterfølgende udveksler deres oplevelser. Således opstår og dyrkes den digitale bogklub, der findes på BookTok.

15-18-ÅRIGE OG BOOKTOK

Udarbejdet i samarbejde med virksomheden TEN4

Yeah he practically said he wanted to be better than Conrad to belly's face on the first book

you're right but they both grieve differently. i'm not defending the messed up stuff he did but it was said that he pushes people away and it was x10

1100% agree
6-29 Reply

Bruh they both experienced the same grief tho. They both lost a mother. It's not an excuse just for Conrad

Facts

conrad is highly misunderstood and hated for being young and experiencing unimaginable grief while everyone forgets how envious jere was of him

5-17 ❤️ 4768 Reply

View 37 replies

Yes but Conrad is allowed to cope in his way He only broke things of with her because he wanted jere happy and knew he wasn't mentally ok at that time

Bruh they both experienced the same grief tho. They both lost a mother. It's not an excuse just for Conrad

EXACTLY THANK U

Yes bc theyre friends..... Nothing about them screams romantic

Jere was always there for belly

Nah. Never for a moment thought Jere was better. Always been and always will be a Connie girlie

5-15 ❤️ 2361 Reply

Fr, but only in the books, not the show

Connie suck he was so bad to her

Team bonrad 100% ❤️

no, he was so mean to her in so many moments, even though he was going through so much that was no excuse

People deal with grief differently

YES

lol no way

telling her to look at herself in the mirror more&saying tht starting it with u was a mistake isnt called love! he fucking disrespected her everytime

conrad was never a jerk, his character was going through so much, and stepped away from belly until he could get better.

6-19 ❤️ 4351 Reply

View 60 replies

he wasn't mean to her, and I stand by that, no what he was going through wasn't an excuse, that is a lot to carry by yourself especially that young.

He literally showed no interest in belly until she was "pretty"

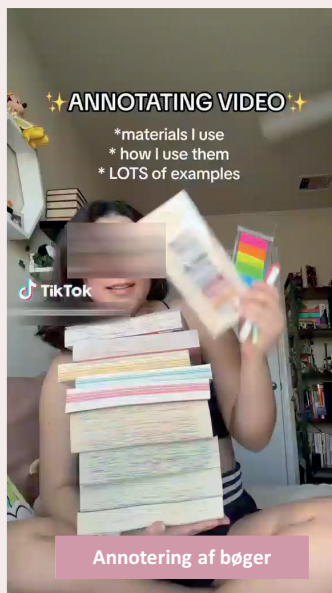
Uh so was Jeremiah. He had less support and more to deal with!! I honestly don't understand why people use this as an excuse when they are brothers!!

it's true. they both were going through it and still jeremiah never treated belly as bad as conrad did.

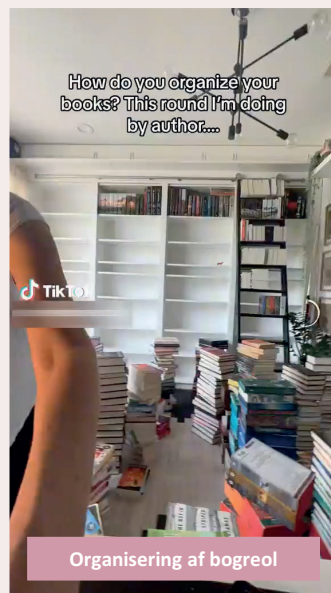
Eksempler fra BookTok, hvor karakterernes valg og udvikling diskuteres.

Ud over læseklubben sker der også en hobbyficering af læsning

Tidligere er det beskrevet, hvordan nørdelinge værdisættes højt på TikTok. At dyrke sin hobby og nørde bliver generelt anset som cool, og dette kommer til udtryk gennem det indhold, der florerer på BookTok. Her inspirerer brugerne hinanden til de mange forskellige måder, læsning som interesse kan dyrkes på. Det handler altså ikke kun om at læse. Eksempler på dette kan være, hvordan man annoterer sin læsning, organiserer sine bøger, pynter boghylden eller leger med bøgerne.

Annotering af bøger

Organisering af bogreol

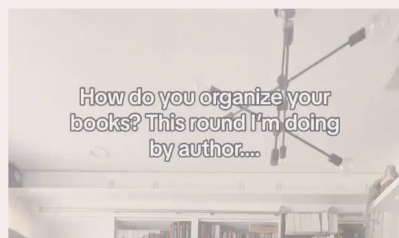
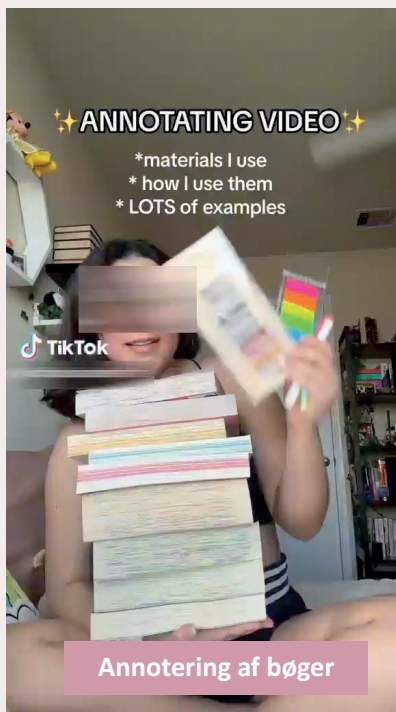

Pynt til boghylden

"Book-trees"

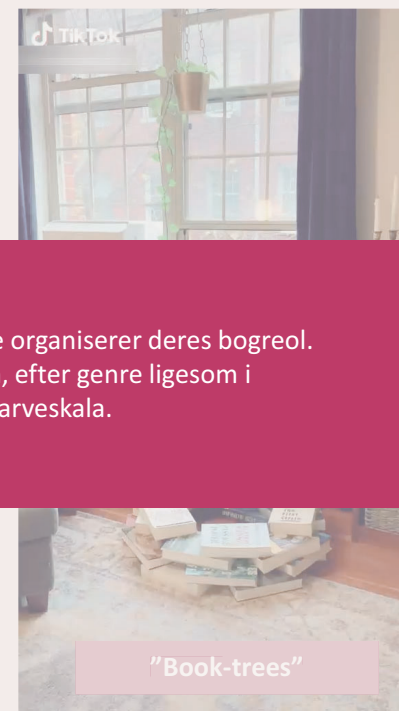
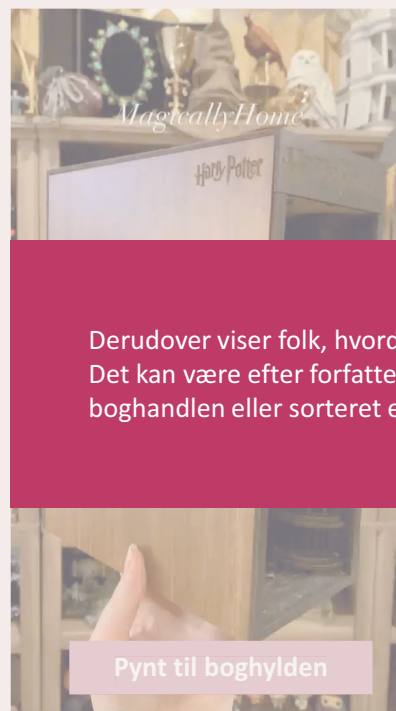
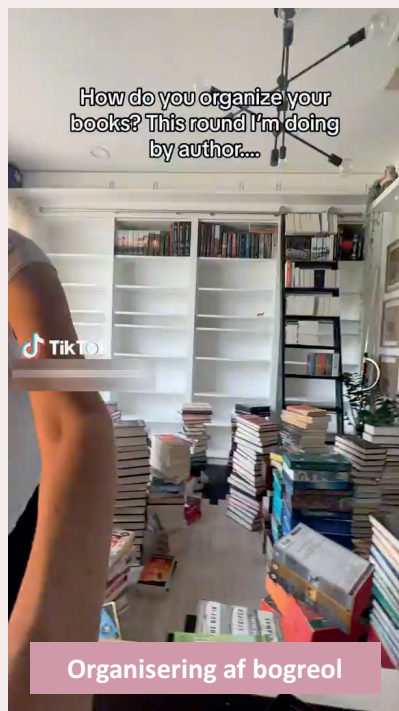
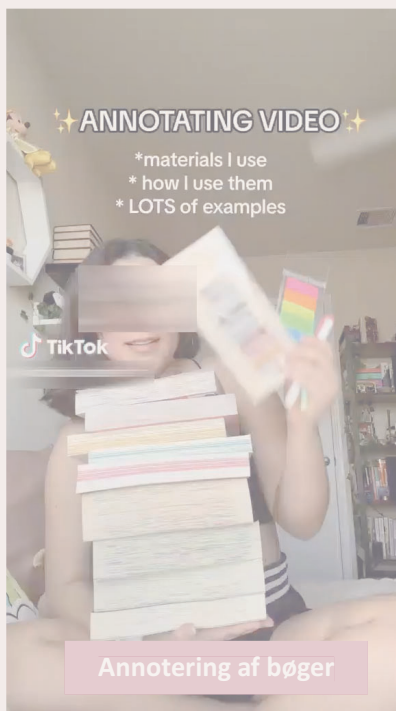
Ud over læseklubben sker der også en hobbyficering af læsning

Blandt andet findes der en del indhold om *book annotation*, hvori brugerne viser, hvordan de bruger post-its, understregninger, overstregninger og farvekoder til at analysere bøgerne.

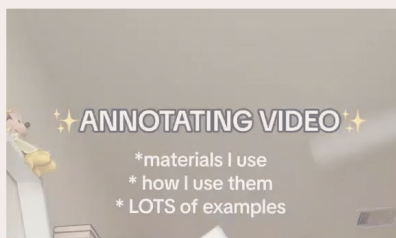

Ud over læseklubben sker der også en hobbyficering af læsning

Derudover viser folk, hvordan de organiserer deres bogreol. Det kan være efter forfatternavn, efter genre ligesom i boghandlen eller sorteret efter farveskala.

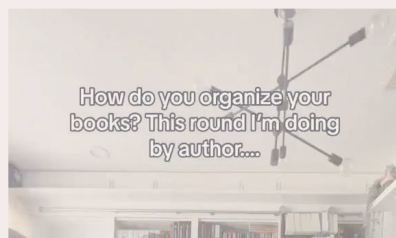
Ud over læseklubben sker der også en hobbyficering af læsning

Hertil er der også indhold, som demonstrerer, hvordan man kan pynte sin boghylde. Her er såkaldte *book nooks* populære, der er små rum eller landskaber, som kan forestille for eksempel et lille bibliotek eller en lokation fra ens yndlingsbog.

Annotering af bøger

Organisering af bogreol

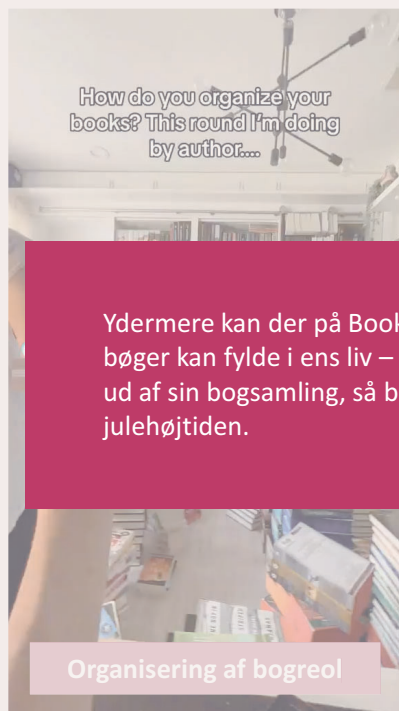
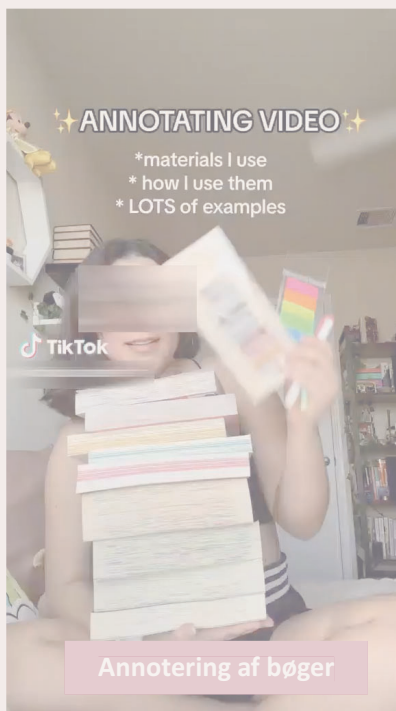

Pynt til boghylden

"Book-trees"

Ud over læseklubben sker der også en hobbyficering af læsning

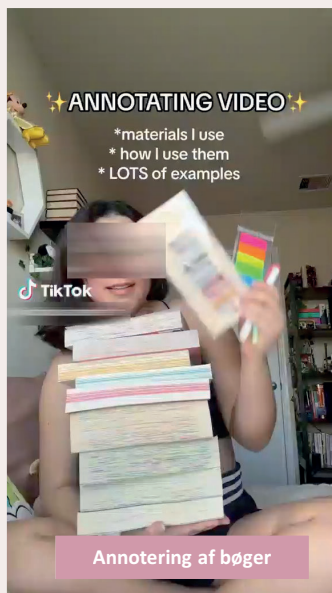

Ydermere kan der på BookTok findes inspiration til, hvordan bøger kan fylde i ens liv – eksempelvis ved at bygge et juletræ ud af sin bogsamling, så bøgerne får en signifikant plads i julehøjtiden.

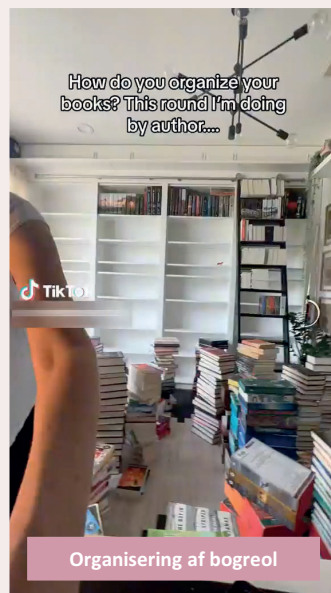

Ud over læseklubben sker der også en hobbyficering af læsning

Alt dette er blot eksempler på, hvordan BookTok ikke blot er et fællesskab, hvor oplevelser af det læste deles, men et sted, hvor læsning som hobby kan dyrkes og nørdes sammen med andre ligesindede.

Annotering af bøger

Organisering af bogreol

Pynt til boghylden

"Book-trees"

Opsamling og mulige tiltag

	DE 7-11-ÅRIGE	DE 12-14-ÅRIGE	DE 15-18-ÅRIGE
INDHOLD	<p>En sammensmeltning af sjov og selvstændighed er den perfekte kombination</p> <p>Både skøn- og faglitteratur er populært blandt de 7-11-årige, der læser for underholdningens, læringens og udviklingens skyld.</p>	<p>Tørsten efter voksent indhold øges, mens kløften mellem kønnene bliver større</p> <p>De 12-14-årige er særligt interesserede i at læse op i alder, hvor drengene primært fascineres af det ekstraordinære, og pigerne søger identifikation og relaterbarhed til deres eget liv.</p>	<p>Følelser er det vigtigste, når der skal vælges indhold</p> <p>Hos de 15-18-årige piger fylder et indre følelsesliv, når der læses, mens drengene efterspørger spænding fra urealistiske fortællinger.</p>
LÆSELYST	<p>Vindere og tabere definerer læselysten</p> <p>Konkurrencen er nok den største drivkraft for de 7-11-åriges læselyst. Succes fremmer lysten, mens dem, der fejler, oftere mister lysten.</p>	<p>Venner og fritid vinder oftest over læsning</p> <p>For de 12-14-årige er der uoverkommeligt mange ting at bruge sin tid på, og læsning bliver prioriteret af de færreste. Desuden bliver læsning forbundet mere med pligt end med lyst.</p>	<p>Motivationen findes, men læsning prioriteres kun, hvis rammerne er helt rigtige</p> <p>De 15-18-årige er modnet og kan godt se værdien i læsning og vil generelt gerne, men har stadig svært ved at skabe rammerne selv i deres fritid på grund af et væld af andre muligheder.</p>
NAVIGATION	<p>De nære relationer og læsefærdighed er retningsvisende</p> <p>De 7-11-årige er afhængige af at få hjælp udefra, når de skal finde læsestof. Her vejledes de af voksne i, hvad der både er passende underholdning og passende niveau.</p>	<p>Personlige præferencer spiller en større rolle i læsevalg</p> <p>De 12-14-årige er åbne for input fra både nære relationer og verden omkring dem. Inspirationen kommer alle vegne fra, men valgene tages ud fra snævre personlige præferencer.</p>	<p>I den digitale kultur bestemmer flertallet</p> <p>For de 15-18-årige påvirkes bogvalget af de sociale medier, hvor følelser og trends er dominerende. De har en klar forventning om, at bøger skal skræddersyes til deres behov.</p>

Øg læsningen: Mulige tiltag	DE 7-11-ÅRIGE	DE 12-14-ÅRIGE	DE 15-18-ÅRIGE
#1	<p>Støt læringsambitionerne</p> <p>Børn vil rigtig gerne udfordres i deres læsning. På det her tidspunkt er læsning stadig en sjov leg, og læringsambitionerne kan øges ved at synliggøre udfordringen yderligere og fejre sejrene mere.</p>	<p>Tilbyd mere differentieret indhold</p> <p>Det er de 12-14-årige, der er sværest at fastholde som læsere, men der er et potentiale i deres behov for differentieret indhold.</p>	<p>Gør plads til de store følelser</p> <p>For både drenge og piger er følelserne det, som fylder mest i deres samtaler om læsning. Hjælp dem med at finde de helt store følelser i litteraturen.</p>
#2	<p>Øg indholdsbegejstringen</p> <p>Begejstringen ved at lære at læse handler i starten meget om kvantitative begreber som lixtal og læsehastighed. Der kan være potentiale i at gøre det sjovere at dykke ned i de kvalitative aspekter af læsning, da begejstringen over det kvantitative ebber ud, i takt med at læsefærdighederne tilegnes.</p>	<p>Skab anledninger</p> <p>I denne alder begynder tid at opleves som en knap ressource. Hjælp de 12-14-årige med at sætte gode rammer og finde tidsrum til at skabe vilkårene for en god læseoplevelse.</p>	<p>Find flere pauser</p> <p>De unge er glade for længere historier med plads til karakterudvikling og plot-tvists, men man kan servere dem i kortere episoder og formater og derved skabe mulighed for, at det er lettere at gå til og fra læseoplevelsen.</p>
#3	<p>Giv mere voksen inspiration</p> <p>Som supplement til lærerne i skolen, der både introducerer læsning og historieinspiration, er der potentiale i at involvere endnu flere voksne i at inspirere og finde litteratur – via bl.a. skolebibliotekarer, forældre, YouTube-karakterer etc.</p>	<p>Styrk fællesskabsoplevelsen</p> <p>Giv de unge bedre mulighed for at dele deres oplevelser og favoritindhold med hinanden, og husk, at fællesskaber opstår med litteratur, der peger op i alder.</p>	<p>Bred siderne ud</p> <p>For mange ses læsning som afslapning, men også som en krævende aktivitet. Mind de unge om e- og lydbøger, som kan være en mindre krævende indgangsvinkel til en god bogoplevelse.</p>

Referencer, kvalitativ research

1. Børn og Unges læsning 2021 – https://unipress.dk/media/19074/9788772199214_boern-og-unges-laesning-2021ny.pdf
2. SDU - Skolebørnsundersøgelsen 2022 – https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2023/skoleboernsundersoegelsen_2022
3. DFI -Tæt på børn og unge: <https://www.dfi.dk/branchen/viden-om-publikum/taet-paa-boern-og-unge-7-18-aar-2023>
4. DFI – Vidste du? – om de 7-14-årige 2020 – https://www.dfi.dk/files/docs/2020-08/Vidste%20du_om%207-14-%C3%A5rige_0.pdf
5. Digitaliseringens betydninger for børn og unges læsning udarbejdet af Henriette Romme Lund fra Nationalt Videncenter for Læsning.
6. Vive – Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2022 – <https://www.vive.dk/media/pure/0xgg53xk/14872861>
7. DR's medieudvikling 2022 - <https://www.dr.dk/om-dr/fakta-om-dr/medieforskning/medieudviklingen/2022>
8. Danmarks Statistik, Danmark bruger sociale medier mest i EU, august 2023 - <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=4677>

Desk research

 2005 - 2016

De 7-18-årige i facts

7-18-årige i facts*

Ikke nok søvn

Der er en stigning blandt 11- og 15-årige, der får for lidt søvn. Blandt de 15-årige er det hele 59 %, som ikke sover nok.¹

Når piger gamer, er det oftest alene

61 % af pigerne i 5. klasse og 73 % af pigerne i 8. klasse gamer singleplayer-spil (alene) til forskel fra hhv. 81 % og 82 % af drengene, som gamer multiplayer-spil med nogen fra skolen.²

Unge piger har oftere hovedpine

Andelen af piger i 9. klasse med hovedpine ugentligt eller hyppigere er steget fra 33 % i 2010 til 54 % i 2022.⁴

Stigende stressniveau blandt unge piger

Et højt niveau af stress opleves hos en markant større andel af piger (22 %) i 7. og 9. klasse sammenlignet med drenge (6 %).⁴

Højere trivsel på erhvervsuddannelser

Kun 35 % af de unge på de gymnasiale uddannelser trives i høj grad med at gå på ungdomsuddannelsen, mens det gælder 45 % af de unge på erhvervsuddannelserne.¹

De fleste 10-årige kan læse undertekster

I 2020 angav 82 % af 10-årige, at de kan læse undertekster.³

Fysisk aktivitet i fritiden

I 7. og 9. klasse går 68 % af pigerne og 74 % af drengene til organiseret idræt i fritiden.⁴

Flere springer morgenmaden over

Siden 2014 har der været en markant stigning af børn på 5., 7., og 9. klassetrin, der springer morgenmaden over mindst tre gange om ugen. I 2014 gjaldt det 16 %, mens det i 2022 gjaldt 25 % i gennemsnit.⁴

Lidt lavere livstilfredshed

Andelen af 10-15-årige med høj livstilfredshed er faldet betydeligt i de seneste 20 år. I 2021 har flere drenge (35 %) end piger (20 %) høj livstilfredshed.⁴

Flere unge, som aldrig fester

I 2009 var det 18 % af de 15-årige, som aldrig deltog i fester. I 2021 er dette tal steget markant til 53 %.¹

Kropsopfattelse

Blandt 15-årige piger synes halvdelen, at de er for tykke. Blandt 15-årige drenge er der flere, som synes, at de er for tynde (25 %) end for tykke (22 %).⁴

Relation til sig selv

7-18-årige i facts*

Flere samtaler med fædre på daglig basis

I 2021 talte 70 % af de 7-årige med deres fædre på daglig basis, mens dette kun gjorde sig gældende for 57 % af de 7-årige i 2017.¹

Færre 7-årige er sammen med deres venner i fritiden

Blandt de 7-årige er andelen, der er sammen med venner flere gange om ugen, faldet fra 54 % i 2009 til 28 % i 2021.¹

Mor og far er gode at tale med

Ca. 8 ud af 10 børn i 6. og 9. klasse er enige i, at deres forældre er gode at tale med, når de er kedede af det eller i dårligt humør.⁴

Prævention og seksuel debut

Blandt børn i 9. klasse, som har haft deres seksuelle debut, er det blot 43 % af pigerne og 59 % af drengene, som brugte kondom ved seneste samleje.⁴

Venskaber gennem gaming og SoMe

Nye relationer skabes i den digitale arena. Hver fjerde elev i 8. klasse kender deres bedste venner udelukkende fra digitale fællesskaber.²

Køb af alkohol

47 % af 15-18-årige har i 2021 købt alkohol i Danmark, som de ikke var gamle nok til at købe ifølge lovgivningen⁹

Mindre mobning i skolen

Andelen af børn i 5., 7., og 9. klasse, der mobber månedligt, er faldet betydeligt mellem 2002 og 2022. I 2002 mobbede ca. 11 % af børnene, men i 2022 er det faldet til ca. 6 %.⁴

Uønsket oplevelse online

40 % af børn mellem 10-13 år har haft mindst én uønsket digital oplevelse inden for et halvt år. Alt fra grimme kommentarer og hadbeskeder til ghosting og at blive kontaktet af falske profiler.²

Fysisk samvær prioriteres blandt skolebørn

Fysisk samvær blandt børn fra 5., 7., og 9. klasse har været stærkt faldende siden 2018, men i 2021 ses en stigning på gennemsnitligt 10 % af det fysiske samvær.¹

Digitale fællesskaber

I 5. klasse bruger 75 % klassens fælles grupper på de sociale medier til sjove og hyggelige beskeder, mens 8.-klasseselever bruger dem til lektiehjælp (52 %) og arrangementer (48 %).²

Sociale medier fylder i børns travsel

633 samtaler på Børnetelefonen i 2021 omhandlede brug af sociale medier.²

7-18-årige i facts*

Fast fritidsjob afhænger af forældres beskæftigelse

Kun 24 % af de 15-19-årige med arbejdsløse forældre har faste fritidsjob i modsætning til de 43 % af de 15-19-årige med beskæftigede forældre, der har fritidsjob.¹

Interesser er centrale i uddannelsesvalget

For 80 % af danske 8.-klasseselever er det vigtigt at vælge en uddannelse, som afspejler deres interesser.⁵

Aktiviteter uden for skolen

18 % af eleverne i 8. klasse går ugentligt til teater, musik, spejder, rollespil, skak el.lign. i en forening, et kulturhus eller på biblioteket.¹

Stigning i politisk arbejde

Der er en fordobling fra 9 % i 2017 til 20 % i 2021 blandt 15-årige, som laver politisk arbejde, fx i en miljøbevægelse eller i en politisk ungdomsforening.¹

Færre unge følger ugentligt med i nyheder

Andelen af 11-19-årige, der følger nyheder, er faldet fra 62 % i 2009 til 49 % i 2021. Mange unge bruger i stedet de sociale medier til at få nyheder.¹

Stor interesse for klima og miljø

58 % af de 15-årige interesserer sig for spørgsmål om klima- og miljøforhold.¹

De unges indkomstkilde afhænger stadig af lommepege

Blandt 15-årige består 43 % af drengenes og 37 % af pigernes indkomst kun af lommepege, mens 33 % af drengene og 40 % af pigerne både har fritidsjob og får lommepege.¹

Tidligt valg af gymnasial uddannelse

9 ud af 10 gymnasieelever har besluttet sig for gymnasiet allerede i 8. klasse.⁵

Yngre børn har nemmere ved at koncentrere sig i skolen end ældre børn

I 2021 har 54 % af 15-årige børn svært ved at koncentrere sig i skolen sammenlignet med 33 % af 7-årige børn.¹

Presset ved uddannelsesvalget stiger efter påbegyndt uddannelse

59 % af 9.-klasseselever følte pres om fremtidige uddannelses- og arbejdsvalg, stigende til 62 % under ungdomsuddannelsen.⁵

Relation til samfundet

Børn og unges tid og interesse for bøger

64 procent af børn nyder at læse før 8. klasse

Tal fra 2021 peger på, at læselysten blandt børn i 5.-8. klasse falder med alderen. Før 8. klasse nyder 64 % af børnene at læse, mens dette tal falder til under halvdelen for børnene i 8. klasse. Dette antyder, at ældre børn og unge generelt er mindre tilbøjelige til at engagere sig i læsning for fornøjelsens skyld. Der sker også en ændring i læsemotivationen mellem 7. og 8. klasse, hvor mange i starten læser for fornøjelsens skyld, mens det længere oppe i 8. klasse bliver mere for at tilegne sig praktisk viden. Undersøgelser viser også en betydelig forskel mellem drenge og piger på tværs af klassetrin, med hensyn til om de nyder at læse.⁶

Sammenligner man viden om børn og unges læsning fra 2017 med 2021, er der ingen stigning i mængden af tid, børn i 5.-8. klasse bruger på læsning i deres fritid. Tidsforbruget på fritidslæsning falder næsten til det halve for ældre børn i 8. klasse, hvilket indikerer en drastisk nedgang i tidsforbruget på læsning, når børn rykker op i klassetrin. Undersøgelser fra 2021 viser også næsten en fordobling siden 2017 af hhv. 7-årige og 19-årige, der aldrig læser i fritiden.⁶

Internationale undersøgelser fra 2021 om danske børn i 4. klasse og deres forhold til læsning tyder på en sammenhæng mellem deres læsekompetencer og læselyst. Danmark og Norge er de to lande, der internationalt set har færrest 4.-klasseselever, der virkelig godt kan lide at læse. De internationale undersøgelser viser også, at læsekompetencerne i informative tekster blandt 4.-klasseselever er faldet med 17 % siden 2016, hvilket afspejler det laveste resultat i læsekompetencer i forhold til danske børnegerationer fra 2006 og frem.⁶

Læselysten falder i takt med stigning i klassetrin

Mens 64 % af eleverne i 5. klasse i 2021 angiver en nydelse ved at læse, reduceres denne andel til 49 % for 8.-klasseselever.⁶

Lysten til læsning er mere udbredt blandt piger

I 2021 på 5. klassetrin nyder 72 % af pigerne og 57 % af drengene at læse, mens det i 8. klasse er henholdsvis 60 % af pigerne og 38 % af drengene.⁶

Tidsforbrug på fritidslæsning svækkes i takt med alder

I 2021 læser 54 % af børn på 5. klassetrin bøger i fritiden flere gange om ugen, mens det gælder for 32 % af unge på 8. klassetrin.⁶

Tekster på de sociale medier bliver mere interessante med alderen

I 2021 er der 28 % børn på 5. klasses trin, som dagligt læser tekster på de sociale medier, mens dette gør sig gældende for 54 % af børnene i 8. klasse.⁶

Faglitteratur bliver mindre interessant med alderen

I 6. klasse læser 20 % hyppigt forklarende faglitteratur, mens det kun gør sig gældende for 14 % i 7. klasse og 13 % i 8. klasse.⁶

Fanfiction vinder popularitet på tværs af klasses trin

Ud af det samlede antal elever i 5.-8. klasse læser 12 % af eleverne hyppigt (dvs. flere gange om ugen) fanfiction.⁶

Digitale læseformater åbner for nye muligheder for co-creation

I 2021 foretrækker børn og unge kortere digitale tekster, især på de sociale medier, hvor næsten halvdelen af 5.-8. klasse læser dagligt. Kun 1 ud af 10 læser dagligt analogt – denne tendens er stærkere blandt 8.-klasseselever sammenlignet med 5.-klasseselever. Flere elever i 2021 end i 2017 ville læse mere, hvis historierne var kortere og indeholdt flere billeder eller tegninger. Dette indikerer en stigende præference for visuelt og komprimeret læsemateriale blandt unge læsere.⁶

Interessen for skønlitteratur som romaner og fanfiction forbliver høj på tværs af alder og klasses trin i 2021, mens interessen for forklarende faglitteratur og billedafhængig fiktion falder med alderen. Især er der et markant fald mellem 6. og 7. klasse, som kan ses i sammenhæng med den stigende brug af digitale faktatekster på tværs af klasses trin.⁶

Der ses også en særlig stigende interesse for fanfiction blandt eleverne på 5.-8. klasses trin, hvor 1 ud af 8 læser denne tekstform hyppigt. Undersøgelser indikerer, at fanfiction vinder popularitet på tværs af klasses trin, da det er en teksttype, der er opstået i den moderne digitale kultur og fremhæver dialog, aktiv medskabelse og læserinddragelse uden voksen formidling.⁶

Størstedelen af børn søger alternative verdener gennem bøger

Blandt eleverne i 5.-8. klasse viser mere end 70 % interesse for bøger, der transporterer dem til andre verdener, og seriebøger samt fantasy/sci-fi er populære på tværs af alder. Mens der er en generel stigning i genrepræferencer fra 2017 til 2021, er den mest markante stigning inden for humor, mens faglitteratur og kærlighedshistorier oplever en tilbagegang, især i 6. og 7. klasse. Dog er interessen for eventyr, serier og gys stigende i 5. og 6. klasse.⁶

Det er interessant at bemærke, at kun få genrer vælges hyppigere af drenge end piger på tværs af klassetrin. Dette er tilfældet for humor, faktabøger og krigs- og spionhistorier. Til gengæld er det en udbredt tendens, at langt flere piger end drenge foretrækker seriebøger, eventyr, historier om børn og unges liv samt kærlighedshistorier. Ifølge undersøgelserne kan dette indikere, at piger læser mere varieret i forhold til deres genrepræferencer end drenge. Statistikker viser, at i gennemsnit vælger mere end hver tredje pige på tværs af 5.-8. klassetrin kærlighedshistorier som deres favoritgenre, mens dette kun gælder for 4 ud af 100 drenge.⁶

Undersøgelser fra 2021 viser også, at der er markante kønsforskelle i, hvordan børn på 5.-8. klassetrin finder inspiration. Piger søger inspiration fra flere forskellige kilder end drenge, især fra venner, mens drengene i højere grad ser fritidsinteresser som vigtige inspirationskilder. Digitale medier og særligt sociale medier topper dog som den primære inspirationskilde på tværs af køn og klassetrin.⁶

Piger finder deres primære inspiration igennem venner

I 2021 angiver 4 ud af 10 piger i 5. til 8. klasse, at de får inspiration til læsning gennem deres venskaber.⁶

Drenge finder deres primære inspiration gennem fritidsinteresser

Tal fra 2021 viser, at 38 % af drenge i 6. klasse svarer, at fritidsinteresser er en vigtig inspirationskilde til læsning. Hos pigerne er dette 26 %.⁶

Historier om børn og unges liv er mest interessant for piger

I gennemsnit vælger mere end 43 % af pigerne på tværs af 5.-8. klasse "historier om børn og unges liv" som deres foretrukne genre. Kun 13 % af drengene svarer det samme.⁶

De ældste unge er de største forbrugere af lydbøger og podcast

I 2022 lytter 37 % af de 19-årige dagligt eller mellem 1-5 gange om ugen til podcast eller lydbøger. Hos de 7-årige er det 22 %.¹

Færre drenge end piger lytter til lydbøger

42 % af drengene i alderen 7-19 år lytter aldrig til lydbøger, viser tal fra 2022. Hos pigerne i samme aldersspænd er tallet 33 %.¹

Samtaler om litteratur i familien øger læselysten

Godt 79 % af de børn i 5.-8. klasse, der ofte taler om læsning i familien, indikerer at have læselyst. For dem, der aldrig eller sjældent taler om litteratur i hjemmet, er tallet 49 %.⁶

Fortalte historier skaber både konkurrence og inspiration til de skrevne historier

I takt med den digitale udvikling, der har skabt alternativer til fysiske bøger i form af lydbøger og podcast, er der opstået mere konkurrence om børns og unges tid, som de plejede at bruge på at læse fysiske bøger. Siden 2017 er der en øget interesse for e- og lydbøger blandt børn i 5., 6. og 7. klasse med over en fordobling i antallet af brugere i 2021.⁶ De fleste børn foretrækker dog stadig det analoge format i forhold til e- og lydbøger, da andelen af børn, der læser fysiske bøger, er dobbelt så stor som andelen, der bruger e- eller lydbøger.⁶ Undersøgelser fra 2022 viser, at flere børn og unge begynder at lytte til lydbøger og podcast på ugentlig basis, især ældre børn, hvor 19-årige i 2022 lytter oftest.¹ Dette indikerer, at digitale medier som lydbøger og podcast spiller en større rolle i børns læsevaner og underholdningsvalg i takt med den digitale udvikling.

I 2021 bemærkes der en sammenhæng mellem højt læsning og lysten til at læse blandt børn i 5.-8. klasse.⁶ Sammenlignet med tal fra 2017, hvor 1 ud af 14 børn angav, at de ville læse mere, hvis nogen læste højt for dem, er dette tal fordoblet i 2021.⁶ Børn, der bor i hjem, som taler om læsning, har generelt højere læselyst. For de børn, som ofte taler om læsning i deres familie, angiver knap 8 ud af 10 børn på tværs af 5.-8. klasse, at de har læselyst, sammenlignet med omkring 5 ud af 10 børn af dem, som sjældent taler om læsning i hjemmet.⁶ Disse resultater indikerer, at når forældre læser højt for deres børn derhjemme, kan det hjælpe børnene med at få mere lyst til at læse. Desuden kan det at tale med børnene om bøger og historier også motivere deres lyst til at læse.

Børn og unges digitale underholdningsforbrug

YouTube er børnenes foretrukne hovedkanal

Når man sammenligner brugen af Netflix og YouTube blandt 9-14-årige børn, er der en tydelig forskel i daglig brug ifølge undersøgelser fra 2022: 4 ud af 10 børn mellem 9 og 14 år bruger dagligt YouTube, mens kun 1 ud af 10 bruger Netflix.⁷

Blandt 9-14-årige i 2022 er der samtidigt et stabilt tidsforbrug på streamingtjenester med omkring 80 minutter dagligt på de første 4 ugedage, stigende til ca. 100 minutter i weekenden.⁷ I 2020 foretrak de 7-14-årige, når de så YouTube, primært vlogs og gaming-videoer. Over halvdelen af både drenge og piger så disse typer indhold. Der var tydelige forskelle mellem kønnene, da 3 ud af 4 drenge foretrak gaming-videoer, mens over en tredjedel af pigerne foretrak DIY/gør-det-selv-videoer, hvilket kun gælder for knap 1 ud af 10 drenge.³

Flow-TV er ikke lige så populært blandt denne målgruppe, da under en tredjedel af børnene bruger tid på det dagligt. Til gengæld er der en markant forskel mellem samsening af flow-TV og streaming i 2022. Blandt børn i alderen 9-14 år foretrækker de at streame alene, da 18 % af streamingaktiviteten foregår som samsening. Sammenlignet med dette foretrækker 69 % børn i samme alder at se flow-TV sammen med andre.⁷

Flow-TV ses sammen, mens streaming primært dyrkes alene

18 % af de 9-14-åriges streamingaktivitet i 2022 foregår som samsening, mens det for flow-TV er hele 69 %.⁷

YouTube fylder væsentligt mere i det daglige tidsforbrug

I 2022 tegner YouTube sig for 40 % af det daglige tidsforbrug blandt de 9-14-årige, mens knap 10 % bruges på Netflix.⁷

DIY- og gamingvideoer adskiller drenge og piger

I 2020 ser 74 % af drengene i alderen 7-14 år gaming-videoer på YouTube sammenlignet med 24 % af pigerne i samme alder. 36 % af de 7-14-årige piger ser DIY-videoer på YouTube – hos drengene er dette 9 %.³

De fleste foretrækker at se film sammen med deres forældre

I 2020 foretrækker 66 % af de 7-14-årige at se film sammen med deres forældre, mens 41 % ser film med søskende. 36 % foretrækker at se film alene.³

Personlige anmeldelser er det vigtigste ved til- og fravalg af film og serier

Når de 10-14-årige skal vælge film, angiver 30 % i 2020, at personlige anmeldelser fra venner er vigtige. Det samme gør sig gældende for 23 % i valget af serier.³

Langt flere piger ser serier dagligt i forhold til drenge

57 % af de 10-14-årige piger ser serier dagligt eller næsten dagligt i 2020. Til sammenligning er tallet 35 % for drengene i samme aldersgruppe.³

Serier vinder over film i kampen om de unges skærmtid

Undersøgelser fra 2020 viser, at næsten halvdelen af børnene mellem 7-14 år ser film en gang om ugen. Hvis man sammenligner det med deres serieforbrug, er der en stor signifikans i tidsforbruget, da knap halvdelen ser serier dagligt eller næsten dagligt. Disse resultater peger på, at børn i denne aldersgruppe foretrækker at se serier frem for film i dagligdagen. Der ses også en signifikant kønsforskel i forbruget af serier for børn i alderen 10-14 år, hvor næsten dobbelt så mange piger hver dag/næsten hver dag bruger tid på at se serier i forhold til drenge.³

Når de 7-14-årige ser serier, foretrækker 63 % at se serier alene, mens 33 % ser serier med henholdsvis deres forældre eller deres søskende. Når der skal ses film, er det til gengæld oftest med forældrene, dernæst med søskende, mens der stadig er en større del, der også foretrækker at se film alene.³ Sammenligner man med tal fra 2021 om de 10-15-åriges forbrug af medier, er der mindst 80 %, som ser serier på en normal hverdag. Hvilket understøtter det stigende tidsforbrug på serier.⁶

Når de 10-14-årige i 2020 skulle vælge, hvilke film eller serier de skulle se, var det afgørende, at de skulle være underholdende og sjove. Personlige anmeldelser fra venner var også vigtige, særligt for film, men også for serier. Kendskab til figurerne og universet var en anden vægtet faktor, mens kendskab til skuespillere betragtedes som mindre vigtigt. Derudover viser tal fra 2020, at danske film og serier er mest populære blandt 8-årige, hvorefter interessen gradvist daler med alderen, og en fascination af udenlandske film og serier tager over. Dette skift er især tydeligt i 10-årsalderen, hvor mere end 80 % af alle børn kan læse undertekster.³

Børn og unge jonglerer mellem mindst fem digitale identiteter

TikTok er særdeles populært blandt ældre børn mellem 12-14 år, hvor over halvdelen bruger platformen i mindst 1 time om dagen. I undersøgelser fra 2022 har børn mellem 9 og 14 år angivet, at de bruger 97 minutter om dagen på YouTube, mens 78 minutter dagligt bliver brugt på TikTok.⁷ Statistikker i 2023 viser, at de 16-19-årige bruger mindst 4 ud af 5 sociale medietjenester, mens halvdelen har en profil på mindst 5 medietjenester.⁸

Der er en klar tendens i 2021 til, at børns tidsforbrug skifter fra digitale spil i alderen 10-11 år til en stigende interesse for sociale medier i alderen 13-14 år.⁶ Tidligere forskning har indikeret, at unge i alderen 13-15 år lægger særlig vægt på sociale relationer uden for familien, hvilket påvirker deres identitetsdannelse.⁶ Siden 2017 har der været en betydelig stigning i brugen af computere, TV, YouTube og iPads blandt unge i alderen 11-19 år, hvor 41 ud af 100 i 2021 bruger mere end 4 timer dagligt på disse medier.¹

Ud over sociale medier ses der i 2021 også en generel stigning i tidsforbruget på digitale spil blandt børn på skolens mellemtrin (5., 6., og 7. klasse) sammenlignet med 2017.⁶ Da diverse gaming-universer også er steder, hvor børn og unge dyrker deres sociale identiteter, viser undersøgelserne også, at der særligt blandt børn i alderen 7-14 år er en udbredt interesse i daglig eller næsten daglig gaming på tværs af køn. Drengene gamer dog i høj grad mere end piger på daglig basis. Dette engagement stiger fra 7-9-årsalderen til 10-14-årsalderen.⁶

TikTok er særligt populært blandt børn i udskolingen

I 2021 har børn på 7. og 8. klasses trin vurderet, at hhv. 52 % og 58 % bruger mindst en time om dagen på TikTok.⁶

De 16-19-årige navigerer på flest sociale platforme

I 2023 bruger 90 % af de 16-19-årige hhv. Facebook, Instagram og Snapchat, mens TikTok bliver brugt af 80 %. LinkedIn bruges kun af 6 % af den unge målgruppe.⁸

Drengene gamer markant mere end piger

I 2020 gamer 80 % af drenge mellem 7-14 år dagligt eller næsten dagligt, sammenlignet med 54 % af piger i samme aldersgruppe. Denne forskel ses stadig i 2021.³

Tidsforbruget på boglæsning erstattes af sociale medier

I 2021 læser 59 % af børnene i alderen 10-11 år ugentligt, hvis de ikke bruger tid på de sociale medier. Samtidig læser kun 39 % af de børn, der bruger 3 timer eller mere på de sociale medier, ugentligt.⁶

Evnen til at være opmærksom svækkes af de sociale medier

I 2021 siger 70 % af børnene mellem 10 og 11 år, der bruger lidt tid på de sociale medier, at de kan være opmærksomme. På den anden side er det kun 60 % af dem, der bruger meget tid på de sociale medier, der siger det samme.⁶

225 historier om dagen

De danske 15-24-årige ser i gennemsnit 225 individuelle historier a ca. 15 sekunders varighed dagligt – alene via TikTok.⁷

Øget skærmforbrug skaber tempoudfordringer for bogformatet

Ifølge undersøgelser fra 2021 er der en klar sammenhæng mellem mængden af tid, der bliver brugt på fritidslæsning af bøger, sammenlignet med tidsforbruget på de sociale medier for 10-11-årige børn. Der ses en klar tendens til, at andelen, der læser ofte, falder tydeligt, i takt med at børnene bruger mere tid på de sociale medier. Denne tendens går igen blandt børn mellem 12 og 15 år. Disse tal peger på, at særligt et højt forbrug af sociale medier har stor betydning for, hvor ofte børn og unge læser i fritiden.⁶

Den svækkede fritidslæsning hænger blandt andet sammen med, at mange børn og unges opmærksomhed er optaget af andre underholdningsformer. Undersøgelser mellem 2020 og 2021 viser f.eks., at 15-24-årige i gennemsnit ser ca. 225 videoer på TikTok dagligt. Videoerne på TikTok er ofte ca. 15 sekunder lange, og undersøgelser indikerer derfor også en tydelig forbindelse mellem børns brug af sociale medier og deres evne til at være opmærksomme.

Blandt børn i alderen 10-11 år, der ikke bruger særlig meget tid på de sociale medier, angiver de en større evne til at være opmærksomme end dem, som i høj grad bruger de sociale medier. Et tab af opmærksomhedsevne ved et højt forbrug af sociale medier gør sig ligeledes gældende for 12-14-årige børn. Analyser er også lavet for tidsforbruget på streaming eller digitale spil og opmærksomhed, men her findes der ikke en sammenhæng i samme omfang som med de sociale medier.⁶ Det kan være et tegn på, at der er noget særligt på færde med de sociale medier i relation til opmærksomhed.

Referencer, desk research

1. VIVE – Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2022 – <https://www.vive.dk/media/pure/0xgg53xk/14872861>
2. Børns vilkår – Børns digitale fællesskaber 2021-2022 – <https://bornsvilkar.dk/wp-content/uploads/2022/10/Boerns-Vilkaar-og-TrygFonden-Boerns-Digitale-Faellesskaber-FINAL.pdf>
3. DFI – Vidste du? – om de 7-14-årige 2020 – https://www.dfi.dk/files/docs/2020-08/Vidste%20du_om%207-14-%C3%A5rige_0.pdf
4. SDU – Skolebørnsundersøgelsen 2022 – https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2023/skoleboernsundersoegelsen_2022
5. EVA – Unges valgproces og start på ungdomsuddannelse 2021 – <https://www.eva.dk/grundskole/unges-valgproces-start-paa-ungdomsuddannelse>
6. Børn og Unges læsning 2021 – https://unipress.dk/media/19074/9788772199214_boern-og-unges-laesning-2021ny.pdf
7. DR's medieudvikling 2022 – https://www.dr.dk/static/documents/2023/01/24/medieudviklingen2022_a50af9a5.pdf
8. Danmarks Statistik, Danmark bruger sociale medier mest i EU, august 2023 – <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=46771>
9. Kræftens Bekæmpelse og TrygFonden – Unges alkoholvaner i Danmark 2021 – <https://www.gymnasierfuldafliv.dk/dyn/resources/File/file/0/9840/1661239951/unges-alkoholvaner-i-danmark-2021-final2.pdf>

Niels Alberg, Partner
niels@willandagency.com +45 2213 8754

Rikke Flodin, Partner
rikke@willandagency.com +45 6018 5952

Christian Mortensen, Project manager
Anna Hougaard, Konsulent
Amanda Nicolaisen, Researcher

